

Problémák a kelet-nyugati licencüzletekben

Két tanulságos példa

A szocialista országokban már többször bírálták az olyan nyugati licencvásárlásokat, amelyeknél a kelet-európai gyár a tőkés licenccel együtt megveszi azokat a gépeket és berendezéseket is, amelyeken majd az új terméket állítják elő — írja a *Business International* Kelet-Európa-foglaló kiadványa. A szocialista vállalatok a nyugati licencet a berendezések nélkül akarják megvásárolni és a szükséges berendezéseket otthon akarják legyártani a licenccel együtt kapott know-how és más dokumentáció alapján. Ily módon jelentős devizát lehet megtakarítani, s a szükséges berendezés belső gyártása sincs elhanyagolva.

Ebből a törekvésből azonban számos probléma fakad — véli a Genfben megjelenő kiadvány, s a problémák illusztrálására két példát hoz fel — bolgár sajtóforrásokra hivatkozva. Bulgária 1967-ben megvásárolta a brit Perkins Engines Grouptól a Diesel-motorok gyártásának licencét, ugyanebben az évben a nyugatnémet Karl Kässbohrer járműgyártótól a Setra buszok gyártásának licencét. Öt évvel a vétel után még egyik termék sem jelent meg a piacon.

A Perkins-ügy. A várnai Vaszil Kolarov Diesel-motorgyár rekonstrukcióját 1964-ben kezdték el és a korszerűsítést 1968-ra akarták befejezni. Egy évvel a határidő előtt megvették a Perkins motorok licencét, s a gyárat az új termék technológiai követelményeinek megfelelően kellett átalakítani. Az átállítást azonban felfüggesztették, mert a licenc nem volt teljes, nem terjedt ki ugyanis azokra a motoralkatrészekre, amelyeket a Perkins a nyugati alvállalkozóktól szerzett be. Problémát okozott, hogy a Vaszil Kolarov gyárnak 23 üzem szállít alkatrészeket. Ezeket az üzemeket most a Perkins motor gyártása miatt más berendezésekkel kell felszerelni.

A licenc — ezen túlmenően — nem tartalmazott technológiai dokumentációt a motorok gyártásához szükséges gépekre és berendezésekre. A rendelkezésre álló dokumentáció lefordítása, az angol mértékegységek átszámítása mellett tehát egyes berendezéseket Bulgáriának kellett kifejlesztenie. Tekintve, hogy az országban csak korlátozott tapasztalata van a belső gyártású motorok gyártásában, ez hatalmas feladat volt, amely éveket vett igénybe.

Végül is elkészültek a várnai gyár átállítási tervének vázlatai, amelyeket jóvá is hagytak. Ezek szerint a terme-

lés beindulásának határideje 1973. A Vaszil Kolarov motorgyár rekonstrukciója és átállítása immár 16 millió levát emésztett fel, de a gyár még egyetlen Perkins motort sem gyártott. További problémát okoz, hogy a termelés beindulásakor a licencvásárlás már hat éve történt. Az angol cég az eredeti szerződésben pedig csak azt vállalta, hogy maximálisan 10 évig (tehát 1977-ig) adja át az újabb információkat a Perkins motortól. Ebből a tíz évből már csak négy maradt hátra.

A Setra-ügy. A Setra buszok esete valamiben különbözik a Perkins motortól, de szintén tipikusnak tekinthető a kelet-nyugati licencvásárlásokban — írja a kiadvány. A botvgradai Csaavdar autóbuszgyár 1967-ben megvásárolta az ulmi Kässbohrer licencét. Az új buszok gyártásához szükséges üzemátalakítást 1971-re kellett volna befejezni. A műszaki tervezőmunka és az építkezés elhúzódása miatt lehetséges, hogy a tényleges termelés még az idén sem kezdődik el.

Ennek a gyárnak az esetében abból adódna a problémák, hogy a Csaavdar mintegy 40 más bolgár üzem alkatrészszállításait veszi igénybe, s ezenkívül a motorokat és a tengelyeket a csehszlovák Skodától és a magyar Rába vállalatnál szerzi be. A bolgár szállítók egy része végső soron lemaradt az alkatrészek előállításában. Egy gabrovói üzem például 31 műanyag-alkatrész szállítását vállalta, de eddig csak 18-at tud ezekből gyártani. Egy orjarkovói üzem 7 alkatrészt szállítana, de a mintaalakítások használhatatlanok, egy kulai üzem pedig eddig még mintát sem tudott küldeni a vállalt 11 alkatrészből.

A Perkins Engines megtagad minden nyilatkozatot a várnai gyárral kötött licencüzletéről, a nyugatnémet cég viszont elmondta, hogy számolt ilyen időbeli elcsúszással. A Kässbohrer szóvivője szerint a kelet-európai partnerekkel kötött licencmegállapodások esetén ritkán sikerül a termelést az eredeti menetrend szerint megindítani, különösen ha sok az alvállalkozó. A Kässbohrer egyébként csak a licencet és a know-how-t, néhány berendezést és a Setra busz két prototípust adta el, s másért nem vállalt felelősséget. A termelés műszaki előkészületei teljes mértékben a botvgradai üzemre hárulnak. A nyugatnémet cég a licencért az átadásakor kapott díjat és a termelés megindulása után majd jogdíj illeti meg.

A szovjet-bolgár együttműködés

A bolgár ipar fejlesztésében nagy szerepet játszik a szovjet segítség — írja a BTA hírgyűjtemény. Az áruforgalom 1960 és 1971 között 15,3-szeresére növekedett. (A többi KGST-országgal a kereskedelem csak megháromszorozódott.) Bulgária energiaszükségletének legnagyobb részét szovjet importból fedezi. A Szovjetunió 1975-ben 10 millió tonna kőolajat, 3 milliárd köbméter földgázt és 6 millió tonna kiváló minőségű kőszén szállít.

Igen aktív a Szovjetunióval való együttműködés a fémkohászatban. Bulgária is részt vesz a zsdanovi Avosztal fémkohászati kombinát kapacitásának bővítésében. A Szovjetunió 1972—1977-ben 4000 tonna tömbacélt szállít, 1979-től kezdve pedig évente 1500 tonnát. Bulgária részt vesz az arhangelszki papír- és cellulózkombinát bővítésében is, az üzemből évente körülbelül 20000 tonna cellulózt kap. Szovjet-magyar segítséggel nagy szodaüzemet építenek, amely mindhárom ország szódaszükségletét kielégíti majd.

Tervek szerint Bulgária és a Szovjetunió egységes elektronikus számítógéptechnikát épít ki. Elmélyül a kooperáció a gépiparban és a teherautógyártásban. Bulgária vállalta esztergapanok néhány alkatrészének gyártását és cserében készterméket kap majd.

A szovjet-bolgár áruforgalom továbbra is igen nagy ütemben fejlődik, 1971 és 1975 között 60 százalékkal növekszik az elmúlt öt éves tervezet viszonyítva. A Szovjetunió a terüldől származó 490 millió rubel hitelt nyújt Bulgáriának új nagy ipari létesítményekhez, többek között az aközduzi atomerőmű és a poveljanovói vegyipari kombinát építéséhez.

Nyugatnémet fémipari konszernek együttműködése

A Metalgesellschaft és a Preussag, az NSZK két fő szinesfémipari konszernje tanácskozásokat kezdett az ólom- és horganyiparban való együttműködés elmélyítéséről. A *Les Echos* emlékeztet arra, hogy a szinesfémipar tavaly mély válság sújtotta, ami a két csoportot is érzékenyen érintette. A konszernek nagyra várták a két tanácskozás esélyeit. Az együttműködésnek több változata lehet, ezek között a fúzió csak az egyik. Ez olyan formában történne, hogy néhány hasonló tevékenységet folytató üzemet tömörítenének egy leányvállalatba.

Az is elképzelhető, hogy az együttműködés csak a fémek és ásványok kölcsönös szállítására vonatkozna. Az ólom- és a horganyiparban megvalósítandó tényleges fúzió a kormány ellenállásába ütközik.

Vita az EKG gyorsvasútvonaláról

Franciaország a tervezett nyugat-európai gyorsvasúti hálózat kérdésében ellentétbe került közös piaci partnereivel. A franciák eddig nem voltak hajlandók részt venni a létesítendő vasúti hálózatról tett belga javaslatok közös konzultációjában, mert a tervek véleményük szerint túl bizonytalanok.

Az EKG bizottsága ebben a kérdésben Belgium véleménye mellett foglalt állást és szemrehányást tett Franciaországnak, hogy távol maradt a konzultációs eljárástól, amelyet pedig a miniszteri tanács még 1966-ban a közözségi közlekedési problémáira vonatkozólag elfogadott.

Tájékozott források szerint Franciaország ellentétbe került Olaszországgal is, espedig a Marseille és Torino közötti autópálya számára létesítendő új közúti alagút miatt. Az olaszok a terveket a franciákkal és az EKG-bizottsággal együttesen akarják előkészíteni, hivatkoznak arra, hogy a közözségi igényeinek és tekintetben legjobban ezzel az eljárással lehet megfelelni. A franciák viszont maguk kívánják az előkészítést elvégezni és ennek eredményeit utóbb akarják az olaszokkal megvitatni. (Reuter)

A bolgár tudomány és technika külföldön

Évente több országban tartanak bolgár tudományos és technikai napokat — írja a BTA hírgyűjtemény. Tavaly Bulgária Csehszlovákiában, Lengyelországban, Olaszországban és Angliában „vendégeskedett”, az idén áprilisban Ausztriában, a közelmúltban Dániában, októberben Stockholmban és decemberben pedig Brüsszelben rendez tudományos és technikai napokat. A rendezvényeken bemutatják a külföldi szakembereknek a bolgár ipar legújabb vívmányait. Így októberben kiállítják a Szuperspektromet—0—25 komplex berendezést, amely az abszorpció spektromok megfigyelésére és regisztrálására szolgál. Alkalmazási területe a vegyipar, a biokémia és a gyógyászat. Bemutatják az ELKA és az Analog—3 elektronikus számítógépet, a Reflex 1. elektronikus analízátort, amely pszichofizikai kutatások végzésére alkalmas. 1973-ban előreláthatólag a Szovjetunióban, Kubában, Hollandiában és Finnországban rendeznek bolgár tudományos és technikai napokat.

Döntés előtt a Nemzetközösség

A brüsszeli bizottság határozata alapján a Nemzetközösség országainak 1973. január 1-ig nyilatkozniuk kell, hogy Nagy-Britannia közös piaci csatlakozása után milyenfajta kapcsolatokat kívánnak kiépíteni a Tízekkel. A nemzetközösségi tagországok legutóbbi, júliusi konferenciájukon egymás között nem tudtak megállapodásra jutni a „modus vivendi” formáját illetően. Nehéz választani a felajánlott lehetőségek közül, mindegyik ország a másiktól várja a kezdeményezést. A döntést nehezíti a tagállamok gazdaságának szintbeli különbsége és a volt anyaországhoz fűződő kapcsolatok erőssége.

A 36 millió négyzetkilométer területű és csaknem 800 millió lakost számláló Nemzetközösség és Nagy-Britannia között az évszázadok folyamán „hagyományos” munkamegosztás alakult ki, melynek keretében a korábbi gyarmatok élelmiszert és nyersanyagokat szállítottak az anyaországnak ipari termékek ellenében. Ennek következtében a tagállamok gazdaságára elsősorban a mezőgazdaság túlsúlya — sokszor monokultúra — és az ipar alacsony fejlettségi szintje jellemző. Ma már a Nemzetközösség fő összetartó eleme az a szoros kereskedelmi kapcsolat, ami Nagy-Britannia és a tagállamok között az idők folyamán kialakult. A jelenleg különböző politikai státuszú, de a Commonwealth által tömörített volt angol gyarmatok és dominiumok egymással folytatott kereskedelmi elenyésző, ugyanakkor árucere-forgalmuk döntő hányada Nagy-Britanniával bonyolódik. A Nemzetközösség tagországai különleges preferenciákat élveznek az angol piacon. Minden valószínűség szerint ez a kedvezményezett állapot — mármint a tagországok exportjának nyújtott preferenciák és bőséges kvóták, illetve a kvóták eltörlése — 1977-től megszűnik.

Már az első, 1962—1963-as brit csatlakozási kérelem alkalmával felmerült a nemzetközösségi preferenciák kérdése. Az egyértelmű volt, hogy a majdani csatlakozás után ez a rendszer nem maradhat fenn, hiszen a szigetországnak teljes mértékben alkalmazkodnia kell az integráció közös, kifelé irányuló gazdaságpolitikájához. Márpedig a Nemzetközösség külső, vámfalon kívüli területnek számít. A franciák a volt gyarmataik és a Közös Piac közötti kapcsolatot a Yaounde-i konvenció útján teremtették meg, melynek értelmében a nyugat-európai integráció 17 volt francia gyarmat és Madagaszkár exporttermékeit preferenciális elbánásban részesíti és számára fejlesztési segélyeket folyósít. (1962 óta 2 milliárd dollár segélyben részesültek.) Három volt angol gyarmat, Kenya, Tanzánia és Uganda a 60-as évek második felében a Yaounde-ihez hasonló megállapodást kötött a Hatokkal.

Amikor hosszas tárgyalások után a Közös Piac zöld jelzést adott Nagy-Britanniának, ismét előtérbe került a Nemzetközösség kérdése. Brüsszel három lehetőséget kínált a 19 tagországnak: részvétel, azaz csatlakozás a Yaounde-i egyezményhez, a társulás más formája kölcsönös jogokkal és kötelezettségekkel, speciális egyezmények megkötése néhány termék kedvezményes kereskedelmére.

1973. január 1-ig választaniuk kell az alternatívák között, majd meg kell kezdeniük a tárgyalásokat a brüsszeli bizottsággal, a menetrend utolsó szakasza pedig 1975. január elseje, amikor is életbelépnek a szerződéses. Nyugati megfigyelők szerint a következő megoldások lehetségesek: a fejlett Ausztrália és Kanada semmiféle preferenciális elbánásban nem részesül, India, Ceylon, Malaysia, Hongkong várhatóan külön kereskedelmi megállapodást kötnek a társulással, míg a Karib-tenger és Afrika úgynevezett szegény nemzetközösségi államai csatlakoznak a Yaounde-i megállapodáshoz. Hangsúlyozni kell, hogy ez a felosztás csak „előrebecslés”, hiszen még semmifajta döntés nem született. A karib-tengeri és az afrikai országok jóformán monokultúrára gazdagok — banán, cukor, kakaó, növényolaj — feltétlenül exportpreferenciákat igényel.

A brit csatlakozási tárgyalásoknál külön problémát jelentett az új-zélandi export kérdése. Új-Zéland kivételének 40 százaléka irányul Nagy-Britanniába, ezen belül a vaj és a bárányhús 90, a sajt és a tejpor 80 százalékkal részesedik. A két szigetország 1959-ben és 1966-ban egyezményt kötött, miszerint Anglia vállalta, hogy Új-Zéland fő mezőgazdasági cikkeit minden mennyiségi

korlátozás nélkül, tehát minden mennyiségben bengedi piacára. Ez a szerződés 1972 szeptemberében lejárt. A csatlakozási okmány értelmében Nagy-Britannia 1973-tól öt egyenlő szakaszban öt év alatt 20 százalékkal csökkentí az Új-Zéland számára garantált vajkvótát. (A jelenlegi behozatal évi 170 ezer tonna.) Lényegesen gyorsabban csökkentik a 75 ezer tonnát kitevő vajszállítást. A vajbehozatalt a kibővített Közös Piac 1977 után felülvizsgálja, a sajtra vonatkozó garancia pedig teljesen megszűnik.

A Nemzetközösség cukortermelői csak nomályos ígéretet kaptak, ugyanis Nagy-Britannia és a kis cukortermelők — Antigua, Barbados, Fiji, Jamaica, Trinidad és Tobago, Swaziföld — kötétek a Hatokkal egy olyan kompromisszumos megállapodást, hogy a szigetország meghatározott időre biztosítja számukra a cukorexportot. Ez a megállapodás meglehetősen kődös és 1974-ami kor a Nemzetközi Kukoregvezmény felülvizsgálásra kerül, újabb viták várhatóak a „meghatározott idő” és a kvóták körül. (A nemzetközösségi cukortermelők attól tartanak, hogy a későbbiekben a francia repacukor kizorítja termékeit az angol piacról. A közös piaci országok ugyanis évi 850 ezer tonna cukorfelesleggel rendelkeznek, ebből a francia felesleg 760 ezer tonna.)

Kedvezőbb a nemzetközösségi helyzete a vámtarifák területén. Nagy-Britannia 1974 januárjától kezdi meg fokozatosan a közös piaci vámtarifa alkalmazását és 1977-ben jut el a teljes vámköordinációhoz. Ez azt jelenti, hogy a Nemzetközösség tagjainak nyújtott vámpreferenciák is csak akkor szűnnek meg teljesen, tehát 1977-ben, amikor a szigetország teljes mértékben átveszi az integráció vámrendszerét. Ugyanakkor az UNCTAD általános preferenciális rendszere kedvez ezeknek az országoknak és bizonyos kárpótlást nyújt a nemzetközösségi preferenciák elvesztéséért, hiszen Nagy-Britannia az UNCTAD-rendszer keretében a fejlődő országok 140-féle feldolgozott mezőgazdasági termékét és minden iparcikkét vámmentesen engedi be a piacra.

A nemzetközösségi országok szerepe az elmúlt évtizedben egyre inkább csökkent Nagy-Britannia kereskedelmében. Míg 1958-ban a brit kivétel 37, addig 1970-ben csak 21 százaléka irányult a Commonwealth-államokba. Ez idő alatt viszont a Közös Piac felé irányuló export 14-ről 22 százalékra emelkedett. Tavaly viszont abszolút számokban ismét a Nemzetközösség volt az angol export fő piaca. A 9,1 milliárd fontos kivételből a Commonwealth tagállamokra 2, a Közös Piacra 1,9 milliárd fontos értékű áru jutott. Mindez persze nem befolyásolja a Közös Piac részesedésének látványos előretörését.

A nemzetközösségi országoknak tehát — a Nagy-Britanniába irányuló export várható csökkentését ellenúlyozandó, új exportpiacok után kell nézniük. Persze ezekkel a termékekkel, amelyekből amúgy is felesleg van a világpiacon és a konkurencia is igen nagy, rendkívül nehéz lesz új piacokra betörni. Ezért hozzá kell kezdeniük a termelési struktúra diverzifikálásához és a „hagyományos” munkamegosztás felzárkóztatásához. Mindez természetesen hosszú időt vesz igénybe és rövid távon nem orvosolja a bajokat.

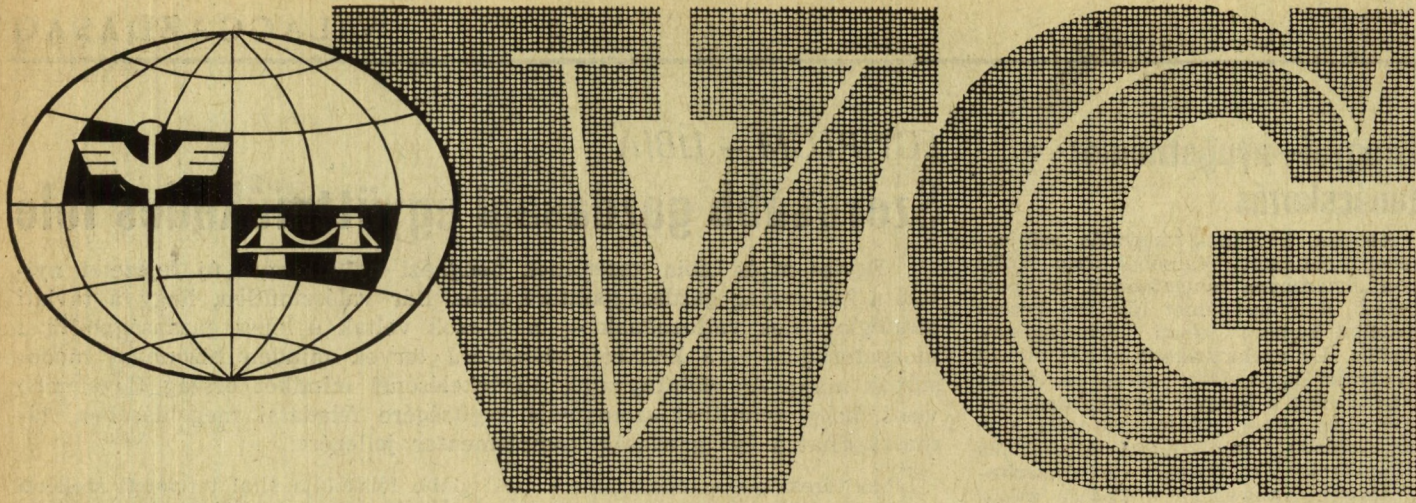
A Közös Piacal kötendő megállapodások valószínűleg továbbra is fenn tartják a tagországok közötti gazdasági szintkülönbséget. Nem oldódnak meg a gyarmati örökségek megmaradt struktúrális problémák sem. A közös piaci szerződések viszont — amelyeknek formájáról végül is újabb tanácskozásokon, decemberben döntenek — elengedhetetlenek ahhoz, hogy a nemzetközösségi országok gazdaságukra kiheverje a brit csatlakozás következtében előállt súlyos piacproblémát.

Gonda György—Lőrincze Péter

A VG JELENTI

- India 14000 tonna kávét adott el közvetlen módon a Szovjetunióknak. A kávépiacon ez a lépés feltűnést keltett, mert eddig a Szovjetunió általában csak aukciókon vásárolt kávét.
- Újból leértékelték a dél-vietnami piaszt. Egy dollár értéke most 435 piaszt lett, a júliusi 28-i leértékelésnél 1 dollár még 430 piaszt ért.
- Az angol GEC Telecommunications Ltd. 3,25 millió font sterling értékű szerződést nyert Bolíviától. A rendelés az Andok hegységben létesítendő mikrohullámú rádióállomásra szól.
- Több mint 8 millió munkára esett ki a bérváltás során idén júniusban — jelenti az olasz statisztikai intézet. Tavaly júniushoz képest ez 5 százalékos romlást jelent.
- Csehszlovákia már 400 különböző típusú, bel- és külföldi gyártású számítógéppel rendelkezik. Az utóbbi időben erősen fellendült a belföldi gyártás, a prágai Arima cég eddig 100-nál több, különösen az orvosi kutatásban hasznosítható számítógépet állított elő.
- Az algériai kőolajtermelés idén — hivatalos becslések szerint — 54 millió tonnát eredményez. Ebből a hazai olajtársaságok 42 milliót, a francia társaságok pedig 12 millió tonnát termelnek.
- Recesszióellenes kartellbe tömörül a hat legnagyobb japán üveggyártó cég. A kormány jóvá március 31-ig engedélyezte a kartell fennállását. Létrehozatala a nagyarányú hanyatlás miatt volt szükség: a japán üveggyárak termelési kapacitásuknak csak 54 százalékát használják ki.
- A tengerentúli exportőrök 10. áru-minta vására nyílik meg e héten Nyugat-Berlinben. A vásáron 52 ország mutatja be termékeit, sikerét előre vetíti az a tény, hogy a tavalyi vásáron közel 100 millió márka értékű üzletet kötöttek.
- A hongkongi üzletemberek engedélyt kaptak rá, hogy reexport céljából közel 500 000 libra kávét vásároljanak olyan országoktól, amelyek nem tagjai a Nemzetközi Kávéegyezménynek.
- Franciaország városrendezési minisztere elrendelte, hogy a tengerpart legalább 70 százaléktól szabadon kell lenni, ingyenes fürdőzést biztosítva a látogatóknak.
- Európa és a tengerentúli 15 országának 170 kiállítója vesz részt a salzburgi JIM-kiállításban. A teagenerek divatját bemutató, hatodik szakkiallítás augusztus 26. és 28. között tart nyitva.
- A jugoszláviai Potisje gyár, amely fémpeldolgozó ipari berendezéseket gyárt, szerződést kötött a szovjet Sztankoimport kereskedelmi vállalattal 970 000 dollár értékű egyorsós fémpeldolgozó automaták szállításáról.

- Tízszeresére emeli az acél korrózióvédelmét a Showa Denko japán cég által kidolgozott új eljárás. A kikísérletezett új acélfajta tartalmában 30 százalék, holott eddig úgy tartották, hogy 25 százalék fölött az acél törékennyé válik.
- Egyiptom gyapotexportjának értéke jóváre meghaladja a 392 millió dollárt. Az egyiptomi gyapot vevői között első helyen a Szovjetunió áll, a második helyen Csehszlovákia, a negyedik helyet pedig a Kínai Népköztársaság foglalja el.
- Átlagosan 8,6 százalékkal emelkedtek az NSZK-ban a mezőgazdasági termelők árak az idén. A növényi termékek ára 4,8, az állati termékeké 9,6, a gyümölcsé 7, a tojásé 15,4 százalékkal ment feljebb. Erősen megráglant az új építmények, az épületfenntartás és a gépek karbantartási költsége.
- Rendkívül gyorsan fejlődik az NDK-ban a konténerforgalom: az utóbbi két évben meghétszereződött. A konténerben szállított áruk mennyisége az 1969-es 24 ezer tonnáról tavaly 170 ezer tonnára emelkedett. Az NDK-ban jelenleg 16 konténer-fogadóállomás működik, elsősorban a kerületi székhelyeken. Az idén és jövőre újabb fogadóállomást létesítenek és további hatot bővítenek.
- A bolgár—szovjet energetikai együttműködés kérdéseit tekintti át a szovjet energiaügyi miniszter a bolgár nehézipari miniszterrel. A szovjet vendég részt vesz a szovjet—bolgár elektromos távvezeték felavatásán is.
- Prágában aláírták Csehszlovákia és Finnország postaiügyi megállapodását. A megállapodás szorosabb együttműködést tesz lehetővé a két ország postai és távközlési forgalmában.
- Ghana nem ellenzi a gazdaság produktív szektoraiban eszközölt magánberuházásokat, de továbbra is figyelemmel kíséri azokat a vállalatokat, amelyek működése az ország ásványi kincseit apasztja. E figyelemzéstést a külföldi beruházóknak címezte a ghanai kormány vezetője.
- A külkereskedelmi miniszter első helyettesének vezetésével csehszlovák gazdasági kormányküldöttség utazott Latin-Amerikába. A delegáció látogatást tesz Costa Ricában, Venezuelában, Peruban és Bolíviában. A kormányküldöttség tárgyalásokat folytat és gazdasági és kereskedelmi megállapodásokat írá.
- Jegyzéket intézett a japán kormányhoz Hollandia és Belgium: importmegszorításokkal fenyegetőzik, ha Japán nem korlátozza a rádió és TV-készülékek, magnetofonok, asztali számítógépek és elektronikus mikroszkópok exportját.

VILÁGGAZDASÁG

1972. AUGUSZTUS 31., CSÜTÖRTÖK

IV. ÉVFOLYAM, 170. (919.) SZÁM

Japan—amerikai csúcstalálkozó

Ma kezdődik Hawaii szigetén a japán—amerikai csúcstalálkozó. Nixon elnök elutazása előtt a San Clemente-i Fehér Házban tartott sajtóértekezletén azzal fenyegetőzött, hogy a hatalmas japán exportfelesleg fennmaradása esetén elkerülhetetlenül megerősödnek majd az USA-ban a protekcionista tendenciák. Az amerikai elnök a kereskedelmi kérdéseken kívül elsősorban a távol-keleti térséggel kapcsolatos problémákat szeretné Tanaka miniszterelnökkel megvitatni. Japán részről 750 millió dolláros egyszeri import-csomagtervet javasolnak Washingtonban, a megfigyelők mindazonáltal rendkívül nehéz, sőt kemény dialógusra számítanak: Japán — mint a nyugati hírugynökségek megfogalmazzák — nagykorú lett. A Kyodo japán iroda már a „multipoláris diplomácia nyitányát” látja a csúcstalálkozásban.

Nixon elnök elutazása előtt sajtóértekezletet tartott a San Clemente-i Fehér Házban. Az elnök előbb a vietnami kérdéssel foglalkozott, majd elmondta, mit vár a Tanakával folytatandó megbeszélésektől.

Nixon reményei

Az elnök azt szeretné, ha Japán további lépéseket tenne az Amerikával folytatott kereskedelem kiegyensúlyozására. A hatalmas japán exportfelesleg fennmaradása esetén az USA-ban erősödnek a protekcionista tendenciák — övözt Nixon. Az elnök szerint az idén a deficit 3 milliárd 400 millió dollár emelkedik. A csúcstalálkozó napirendjén a jen felértékelése nem szerepel — mondotta. Nixon Japánt „gazdasági óriásnak” tekinti, amelynek „minden lehetősége megvan a vezetésre a csendes-óceáni térségben”. A japán—amerikai együttműködés létfontosságú a terület biztonsága szempontjából — fűzte hozzá. Az elnök meg fogja vitatni

Tanaka tervezett pekingi útját, valamint a Szovjetunióval szemben folytatott politikáját is. Hangoztatta, hogy „a csúcstalálkozó lehetőséget teremt nyílt párbeszédre”.

Nixon fejtegetéseit nagy óvatossággal fogadták Tokióban. A Kyodo kommentátora nem tekinti jelentős engedménynek, hogy a jen újbóli felértékelése nem kerül szönyegre, mert az USA „számtalan más területen is követelhet magának kedvezményeket”. Tokiói források szerint Nixon az import további liberalizálását és a nem vámjellegű korlátozások feloldását fogja követelni.

Már nem „fiatalabb partner”

A kétnapos csúcstalálkozó a teljes egyenlőség alapján fog zajlani — írja a Reuter tokiói tudósítója. Japán már nem a fiatalabb partner szerepét tölti be, mint korábban. Tanaka egy kormányparti ülésen három pontban foglalta össze a csúcsertekezlet napirendjét:

1. A két nemzet szerepe a világban politikai, diplomáciai és gazdasági téren.
2. Az amerikai—japán gazdasági kapcsolatok.
3. Japán Kínával szemben folytatott politikája és az USA viszonya Pekinghez.

Ami a gazdasági kérdéseket illeti, Tanaka mintegy 750 millió dolláros importlistát terjeszt majd elő Nixon megyugtatására. Mint már tegnapi számunkban jelentettük, Tokió az összegért dúsított urániumot, repülőgépeket és repülőteret berendezéseket, kokszot és különböző mezőgazdasági cikkeket akar vásárolni. A japán engedmények határát jelzi azonban, hogy Nakasone kereskedelmi és ipari miniszter rámutatott: semmiképpen sem fogják újból felértékelés megengatta a kisebb méretű üzemek gazdasági helyzetét és az export az intézkedés óta stagnál. Nakasone a *Handelsblattnak* nyilatkozott, s többek között vázolta, hogyan kívánja Tokió leépíteni az Amerikával szemben fennálló kereskedelmi többletet. Szerinte a jen eddigi felértékelése is mérsékelti fogja az aktívumot. Az egyensúly helyreállítását célozzák az úgynevezett egyszerű importvárlások is. A kormány a további exportfelesleget a tőkeexport ösztönzésével akarja levezetni. A japán beruházók jelenleg még tartózkodnak, mert félnék a jen újabb felértékelésétől. Elképzelhető a mennyiségi korlátozások további leépítése is, de ezt a kérdést Tokió rendkívül óvatosan kezeli. Nakasone adatai szerint jelenleg a japán import 94 százaléka (a feldolgozott ipari termékek importjának pedig 97 százaléka) már liberalizált. Mindössze hét területen vannak még érvényben mennyiségi korlátozások.

Az álláspontok ismeretében rendkívül nehéz tárgyalásokra van kilátás, sőt a DPA szerint Nixon ilyen nehéz csúcstalálkozón még nem vett részt: a két nemcsak az amerikai—japán viszony, hanem az USA egész Ázsia-politikája. Egy éven keresztül Nixon sokküzárási fokozatos lehűtötték Tokió és Washington viszonyát, később Tanaka sikeres lépései következték: a miniszterelnök arra kényszerítette az amerikai elnököt, hogy ne mint függő helyzetben levő szövetséggel, hanem mint öntudatos versenytárral tárgyaljon vele.

B. T.

LONDON IS KIEGYENSÚLYOZOTT KERESKEDELMI KÖVETEL

Szeptember első hetében brit—japán kereskedelmi tanácskozások lesznek Tokióban. A megbeszélések legfontosabb kérdései: az elmúlt években tartósan vált egyensúlyhiány a kereskedelmi forgalomban, és a Nagy-Britanniába irányuló japán export gyors növekedése az elmúlt hónapok során. A tárgyalásokat Davies brit kereskedelmi és ipari miniszter kezdeményezte, amikor májusban a japán fővárosban járt. Nagy-Britannia azt kívánja a tokiói kormánytól, hogy fektesse meg a japán export hirtelen növekedését és feltételezhető, hogy a mostani tárgyalásokon „önkéntes” korlátozásra vonatkozó kötelezettségvállalást akar elérni a japán hatóságoktól.

A távol-keleti szigetország 1971-ben 574 millió dollár értékben exportált a brit piacra, ahol viszont a japán vásárlások csak 417 millió dollárt tettek ki. Ebben az évben a japán exporttöbblet gyorsan nőtt. Az USA piacán a japán textiltermékek, vegyipari és finommechanikai áruk ellen bevezetett korlátozások után az ezekben a szektorokban tartozó cikkek Nagy-Britanniában és más európai országokban széles körű elhelyezési lehetőséget találtak. Brit részről különösen erőteljesen kifogásolták, hogy a golyócsapágyak, a színes televíziós készülékek és a feldolgozatlan poliészterzálak eladása rendkívül gyorsan nő. A poliészterzálak behozatala például több mint tizenegyszeresére emelkedett. A soron következő tárgyalásokon a brit kormány azzal kíván érvényesíteni, hogy esetleg kényszerítve lesz a Japánból származó importot korlátozni.

NAPRÓL NAPRA

- ◆ NIXON ÉS TANAKA MA TALÁLKOZIK Havai szigetén. Nixon elutazása előtt azzal fenyegetett, hogy a hatalmas japán exportfelesleg fennmaradása megerősíti az USA-ban a protekcionista vonalat. Japán 750 millió dolláros egyszeri import-csomagtervet akarja megnyugtatni Washingtonban. A megfigyelők rendkívül nehéz dialógusra számítanak.
- ◆ INFLÁCIÓELLENESEN TERVEZETET fogadott el a francia kormány. Befagyasztják az állami vállalatok termékeinek és szolgáltatásainak árát, olcsó importtal próbálják javítani az élelmiszerkiárlatot, a likviditás csökkentésére pedig kötelező tartalékléteket vezetnek be, amely gyakorlatilag a letéti kötelezettséget növeli.
- ◆ NEM HÍVE AZ ÁRBEFAGYASZTÁSNAK az olasz miniszterelnök, s inkább olyan rendszert támogat, amely a kiskereskedelmi és nagykereskedelmi árak különbségét maximalizálja. Andreotti az egyik római lapnak adott nyilatkozatában hangsúlyozta: az áremelkedés korlátozására hozott intézkedések nem jelentik, hogy a kormány a líra leértékelését tervezné.
- ◆ ÚJABB AFRIKANIZÁLÁSI INTÉZKEDÉSEKET jelentett be Amin ugandai államfő. Állami külkereskedelmi vállalatot létesítenek az ország exportjának és importjának kizárólagos lebonyolításához. A külföldi vállalatok csak ugandai afrikaiak közvetítésével hajthatnak végre beruházásokat az országban.
- ◆ A SZOVJETUNIO TILTAKOZOTT AZ IZLANDI KORMÁNYNÁL a halászati zóna egyoldalú kiterjesztése miatt. A szigetországi holnaptól kezdve 12 mérföldről 50 tengeri mérföldre terjesztik ki kizárólagos halászati övezetét. Anglia is tiltakozik, szerinte az izlandi lépés összeegyeztethetetlen a nemzetközi joggal.
- ◆ A NYUGAT-EURÓPAI VAJPIAC helyzetét ismét aggasztó. A vajhegy jelenleg már megközelíti a 300 000 tonnát. Szakértők szerint a vajpiac feszültségét úgy lehetne enyhíteni, ha megváltoztatják a Közös Piacon a tejtermelők támogatásának rendszerét.

A „passzív” gépipari vállalatok

Csökkenő érdeklődés a devizahitelek iránt

A Magyar Külkereskedelmi Bankban eddig 45 millió dollár devizahitelt engedélyeztek a vállalatok számára. (Mint ismeretes, 1968 óta lehet igénybe venni devizahitelt a gazdaságos export növelésére, s a hitelt az többletexport-bevételekből kell visszafizetni.) A rendkívül előnyös hitellehetőségekkel a kérelmező vállalatok eddig jól gazdálkodtak és a bank lényegében minden hitelkérelmet teljesített. Általában három év alatt fizették vissza az igénybevetett hitelt, de volt olyan vállalat is, amely ezt az időt egy-két évre rövidítette.

A HUNGAROFRICT annak idején az első közötti folyamodott devizahitelért, amelynek segítségével hűhözát létesített Budaörsön. Az üzemből lépés óta a külkereskedelmi vállalatok január és április között is tudták almát exportálni, vagyis olyan időpontban, amikor a világpiacon a legmagasabb árat érheti el.

A HUNGAROCAMION már többször vett fel devizahitelt vontatók, pótkocsik vásárlására és így jelentős külföldi fuvarozási megbízásokat vállalt. A többletbevételekből eddig minden alkalommal két év alatt fizették vissza a kölcsönt.

A lehetőségekkel azonban a leghatékonyabban a mezőgazdaság él. Több állam gazdaság vásárolt a kölcsönkapott devizából lucernaszárítót, illetve tömörítő berendezéseket, s ezek révén évenként 1,2 millió dollárért exportálhattak lucernalisztet. A Bábolnai Állami Gazdaság pedig 4,5 millió dollár devizahitelt felhasználásával több más

gazdaság számára is megszervezi az iparszerű kukoricatermesztést, s így öt év alatt 66 ezer tonna többletkukoricával számolhatnak. Legújabbban a Szekszárdi Állami Gazdaság és ismét a Bábolnai Állami Gazdaság igényelt devizahitelt további korszerűsítésekre.

A Magyar Külkereskedelmi Bankban a kedvező eredmények ellenére úgy ítélik meg, hogy a vállalatok az elmúlt négy és fél év alatt folyósított 45 millió dolláros devizahitel felül is igénybe vehették volna ezt a lehetőséget. Ezzel szemben az utóbbi időben azt tapasztalják, hogy csökken az érdeklődés. Az idén például az első fél évben mindössze 2,8 millió dollárt kértek ilyen címen a vállalatok, s ez 3,4 millió dollárral kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában folyósított hitelek összege. Ez annál inkább érthető, mert az építési beruházások koncentrációjával és a fokozott exportorientáció időszakában különösen nagy jelentősége van a gyártás korszerűsítésének, amit a devizahitelek igénybevételevel segíthetnek elő a felhasználók. (Elsősorban az építkezések nélküli, külföldről vásárolt modern gépek segítségével korszerűsíthető exporttermelésre gondolnak.)

A bank tapasztalatai szerint a legkisebb érdeklődés a gépipari vállalatoknál mérhető le. Ezért a devizahitel felhasználásának módjairól ezeket a vállalatokat külön tájékoztatták — remélve, hogy a rendelkezésre álló keret az eddiginél jobban igénybe veszik majd, a devizában is gyorsan kifizetődő külföldi gépek beszerzéséhez.

AZ OLASZ KORMÁNYFŐ AZ ÁRHELYZETRŐL

Andreotti olasz miniszterelnök ellenzi a líra leértékelését. Az *Il Messaggero* című római lapnak adott nyilatkozatában a kormányfő hangsúlyozta, hogy elvben is ellenzi a devalválást, de most különösen megvan rá az oka, mivel egy ilyen lépés nem szolgálna Olaszország általános érdekeit. Ezzel gyakorlatilag elutasította azokat a feltételezéseket, amelyek szerint az áremelkedés korlátozására hozott intézkedések a líra leértékeléséhez készítik elő az utat.

Az infláció elleni intézkedésekre most azért van különösen nagy szükség — hangsúlyozta Andreotti — mert az értéknövekedési adó január 1-én történő bevezetése amúgy is inflációs elemeket tartalmaz.

Jobb, ha a kormány pillanatnyilag nem tervezi a jövedelempolitika beve-

zetését — válaszolta a kormányfő arra a kérdésre, hogy az áremelkedés megfékezésére hozott lépések esetleg egy jövedelempolitika bevezetését készítik-e elő. Ez a politika csak ellenvetéseket és fölösleges vitákat eredményezne egy tervről, amelynek életbelépítése most egyáltalán nem szükséges, sőt meg sem valósítható.

Az árrontról szólva Andreotti hangsúlyozta, hogy nem híve az árfagyasztásnak, s inkább olyan rendszert támogat, amelyben maximálnák, mennyivel haladhatja meg a kiskereskedelmi a nagykereskedelmi árat. Az értéknövekedési adó bevezetése előtt nincs értelme, de idő sem lenne, hogy új ártörvényt fogadjanak el. Véleménye szerint a jelenleg érvényben levő szabályozás, megfelelő alkalmazás esetén, elegendő lehet az infláció elleni harcban.

Andreotti elmondta, hogy a római helyi hatóságok által bevezetett részleges árfagyasztás csak ideiglenes, két hónapra terjed ki. A római hatóságok döntését indokolja a különleges helyzet, amely nyaranta a nagyvárosokban kialakul. Ilyenkor egyes élelmiszerárak szokatlanul megugranak.

Az olasz kormányfő néhány nappal ezelőtt körlevelet intézett a tartományok pénzügyi illetékeseihez. Ebben kezdeményezéseket kért tőlük a váratlan áremelkedések megfékezésére. A római lapnak a kormányfő elmondta: a körlevéllel tulajdonképpen az volt a célja, hogy megfelelő információkat kapjon az általános olasz árhehelyzetről. Minden jelentést eddig még nem tudott részletesen áttanulmányozni, de az eddigi vizsgálatokból kiderül, hogy a hűstől eltekintve, az árhehelyzet nem ad azonnali aggodalomra okot.

Az olasz kormány előtt most két azonnal megoldandó probléma feszlik: az egyik az árak, a másik pedig a színes televízió kérdése. Mindkét témát a kormány szeptember 6-1. ülésén vitatják meg. Szeptember 7-én Andreotti a szakszervezetek vezetőivel tárgyal az árhehelyzetről, és szándékában áll találkozni az élelmiszeripari vállalatok képviselőivel is. (Reuter)

McGovern gazdasági programja

A demokrata párt elnökjelöltjének revidált gazdasági programja, amely a katonai kiadások 30 milliárd dolláros megnyirbálását és szigorú adóreformot ígér, nem hódította meg a Wall Streetet — jelenti a Reuter. McGovern — mint előző számunkban jelentettük — New Yorkban, „az oroszlan barlangjában” a Wall Street pénzügyi szakértői előtt fejtette ki megjelöltített programját, mely szerint 1975-ig 30 milliárd dollárt lefaragna a katonai kiadásokból és adóreformot vezetne be, amely ugyanabban az időszakban 22 milliárd dollárral emelné Washington bevételeit. Korábbi elképzeléseivel ellentétben azonban az adóbevételeket nem a jövedelmi adó emelése útján, hanem a különféle adókedvezmények szigorú korlátozásával szándékozik javítani. Az így elérhető megtakarítások McGovern szerint bőven fedezik az előirányzott szociális programokat, köztük az iskolák 15 milliárd dolláros támogatását, 1 millió új munkahely teremtését és a jelenlegi segélyrendszer felváltását általános szociális biztosítással, amelynek keretében az évi 4000 dolláros minimális bevételt

garantálják minden legalább négytagú családnak. Azt a korábbi, nagy vitát kavart javaslatát, hogy minden amerikai állampolgár évi 1000 dolláros jutásban részesüljön, mint alapjövedelem, McGovern eljettette.

A szenátor hangsúlyozta, hogy „egyetlen amerikai nem kell majd — ha bérből vagy fizetésből — és egyetlen centtel sem több jövedelmét adót fizetni, mint most”. A katonai kiadások leszállításával kapcsolatban biztosította hallgatóit, hogy nem engedí Amerikát „másodrangú hatalomná” süllyedni.

A megfigyelők szerint McGovern célja nem „a Wall Street meghódítása” volt, abban nem is reménykedhet, csak azért revidálta programját, hogy viszonylagosan a demokrata párt konzervatívabb rétegeit, amelyeknek támogatása a választási hadjárat anyagi fedezéséhez szükséges. „Nem abban a várakozásban jöttem ide, hogy a Wall Street ujjongva fogadja szavaimat — mondta beszédében —, de arra szeretném Önöket rávenni, hogy készszen is gondolják meg, mielőtt a republikánusokra szavaznak”. (Reuter, DPA, AP)

ÚJABB AFRIKANIZÁLÁSI INTÉZKEDÉSEK UGANDÁBAN

Anglia beszünteti a segélynyújtást

Az „új Uganda” megteremtésére irányuló politika keretében Amin államfő szerdán újabb afrikánizálási intézkedéseket jelentett be. Ezek sorában a legfontosabb, hogy állami külkereskedelmi vállalatot alapítsanak, amely Uganda minden exportját és importját kézbeveszi. Az államfő a megfelelő gárda felállítására gyorsanfolymok bevetését sürgette.

Az ugandai gazdaságpolitika továbbra is ösztönözni kívánja a magánszektor részvételét a gazdaságfejlesztésben. Ezt a részvételt azonban korlátozzák: a külföldi vállalatok ugyanis csak ugandai afrikaiakon keresztül hajthatnak végre beruházásokat. A nyugatnémet vállalatokat az elmúlt időszakban sok bírálat érte ugandai részről, mert beruházásaikat szinte kizárólag ugandai ázsiaikon keresztül hajtották végre. A tegnap hozott intézkedések kiterjednek az idegenforgalomra is. A külföldi látogatóknak minden számlát kemény devizával kell rendezni, s a közlekedésben csak ugandai rendszámmal ellátott autót vehetnek igénybe. Az intézkedések közül kiemelkedik még az ötnapos munkahét szeptember 1-től való bevezetése.

Nem tartalmaz az új program intézkedést a munkanélküliség megfékezésére. A munkanélküliek száma — politikai megfigyelők szerint — a közeljövőben veszélyesen nőni fog, aminek oka, hogy az országból kiutasított ázsiaiak bennszülett házi személyzetének új állást jelenleg aligha tudnak felajánlani.

A brit kormány megszakította a tárgyalásokat, amelyeket Uganda kormányával folytatott 10 millió font sterling hitel nyújtásáról — jelentette be a londoni külügyminisztérium szóvivője. Ez a lépés az Ugandában élő brit állampolgárságú ázsiaiak kiutasításával függ össze — tette hozzá a szóvivő. A külügyminisztérium körében igen valószínűtlennek tartják, hogy a tárgyalások a belátható jövőben újra meginduljanak.

Amin ugandai államfő nemrég kijelentette, hogy egyáltalán nem aggasztja az angol segítség beszüntetése. Országának gazdasági helyzetéről azonban az Economist című angol lap igen borúlátó képet rajzol. A lap a Nemzetközi Valuta Alap egy bizalmas jelentésére hivatkozik, amely szerint Uganda fizetési mérlege tavaly 56 millió dolláros deficittel zárult, a devizataralékok 5 millió dollár alá apadtak. A külföldi tartozások szolgálatára idén és jövőre 70 millió dollárt kell fordítani, ami felémesztí az exportbevétel 13—15 százalékát.

Kampalában a kereskedelmi miniszter bejelentette, hogy a kiutasított ázsiai kereskedők és iparosok vállalatát az állam felvásárolja és ugandai vállalkozóknak adja el. A kiutasítottaknak pontos listát kell benyújtaniuk vagyonukról, berendezéseikről, készleteikről és a már megrendelt árucikkeikről. (MTI, AP, Reuter)

Lengyel—nyugatnémet tanácskozás

Kedden, kétnapos tárgyalás befejeztével, elutazott Varsóból Otto Wolff von Amerongen nyugatnémet acélpipari vezető, a nyugatnémet ipari és kereskedelmi kamara keleti bizottságának elnöke. Lengyelországban a két ország gazdasági kapcsolatainak egyes témáit vitatta meg a lengyel tervbizottság elnökhelyettesével, valamint Karski külkereskedelmi miniszterhelyettesével és Adamkevicz nehézipari miniszterhelyettesével. Amerongen utazására akkor került sor, amikor hírek terjedtek el a lengyel—nyugatnémet diplomáciai kapcsolatok felvételéről. (PAP, Reuter)

Kooperál a Balkancar

Az osztrák Kohmaier cég részt vesz a bolgár „Balkancar” vállalathoz tartozó precíziós láncokat előállító gyár építésében. Kooperációs szerződés keretében az osztrák vállalat a technikai know-how-t adja át, a bolgár partner pedig felépíti az épületeket és elkészíti a gépeket, berendezéseket.

A precíziós láncokat előállító bolgár gyártó Ermában, a jugoszláv határ közelében építik fel. Az APA hírügynökség jelentése szerint az üzem 1973. végén kezd meg a termelést.

Elektromos háztartási gépek Jugoszláviában

Belgrádi tudósítónktól:

A statisztikai adatok szerint Jugoszláviában 1972 első felében háztartási gépek gyártásának struktúrája változott: növekszik az úgynevezett nagygépek gyártása, egyes termékeknél viszont csökken a termelés. A legnagyobb növekedés az automata mosógépeknél mutatkozott, a múlt évben azonos időszakával szemben 175 ezer darabról 214 ezer darabba nőtt a termelés. A behozatal ugyanakkor 14 ezer darabból 3 ezer darabba csökkent.

A tv-készülékek gyártása stagnált az első felében: 180 909 darabot állítottak elő, 3600 darabban kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában — írja a Privredni Pregled. Tovább csökkent a rádiókészülékek gyártása, folytatva a már néhány éve kialakult tendenciát. Idén 96 815 darabot gyártottak, 36 ezerrel kevesebbet, mint a múlt évben. Ugrásszerűen emelkedett viszont a hűtőszekrények előállítása: 403 316 hűtőgépet gyártottak, 85 ezer darabban többet, mint tavaly. Az import ugyanakkor 6600 darabról 4100 darabra csökkent.

Az előrejelzések az év végéig a mosógépek iránti kereslet erősödését, a hűtőszekrény-kereslet fokozatos gyengülését, a tv- és rádiókészülékek iránti kereslet stagnálását várják.

A bolgár gépipar a háztartásokért

Bulgáriában az ötéves terv során 38—40 százalékkal kell növekednie a fogyasztási cikkek kínálatának. (Az élelmiszeripari cikkekét is beleértve.) Ez a terv a bolgár gépiparra is nagy feladatot ró. 1970-hez képest 1975-ben a Bitovo Masinosztrojene, (magánháztartások számára gyártó állami gépipari egyesülés) másfélszeresére növeli termelését. Az elektromos háztartási készülékek gyártását négyeszeresére, a rozsdamentes háztartási eszközökét kétszeresére, az elektromos tűzhelyekét szintén kétszeresére növeli. A mosógépek termelése 15,4 százalékkal, a hűtőszekrényeké 35, a rádiókészülékeké 41,7, a személygépkocsiké 180 százalékkal lesz nagyobb.

Megkezdik a klímaberendezések és az automatavezérlésű, akkumulátorral működő kályhák gyártását. A gazdasági egyesülés gyártmánykínálatának 18,1 százalékát 1975-ben olyan termékek alkotják majd, amelyeket 1970-ben még nem gyártottak. (BTA)

Több tartós fogyasztási cikk a lengyel piacon

Az idén 950 ezer rádiót, 710 ezer televíziót, 455 ezer hűtőgépet, 150 ezer varrógépet, több mint 300 ezer magnetofont, 400 ezer porszívót, 790 ezer kéreppárt, 270 ezer mosógépet szállít a lengyel gépipar a belkereskedelemlnek. A lengyel piacon a tv-kínálat mintegy 100 ezerrel nő a múlt évihez képest, hűtőszekrényekből szintén 100 ezerrel többet ajánlanak, a felsorolt termékekből pedig 30—100 százalékkal többet vehetnek meg a fogyasztók. A kínálat növekedését — már csak az árak esése következtében is — feltétlenül követni fogja a kereslet felélénkülése.

Körülbelül 8,5 milliárd zloty értékben kerül teljesen új vagy korszerűsített termék a piacra. Az új gyártmányok közül igen sokat külföldi licenccel alapján, vagy külföldi cégekkel való együttműködésben gyártanak a lengyel vállalatok. A színes televíziók gyártása például szovjet segítségével kezdődött meg, az automata mosógépeket Jugoszláviával való kooperációban gyártják. Más gépipari cikkeknek francia, japán, nyugatnémet tapasztalatokat használnak fel. (PAP)

EGYIPTOM — LÍBIA

Szorosabb gazdasági együttműködés felé

Egyiptom és Líbia vezetőinek bengaházi nyilatkozata új fejezetet nyitott a két ország gazdaságpolitikájában. Bár valószínűtlen, hogy a távlati stratégiai célok változának — hisz azok voltak e gazdaságpolitikai mozgatórugói —, a konkrét, számszerű tervek minden bizonnyal módosulnak majd. Az előirányzatok átértékelésénél mindkét ország figyelembe veszi, hogy számíthat szomszédjai segítségére feladatai megoldásában, támaszkodhat a két gazdaság komplementer jellegére.

Líbia törekvése a föderációra a parancsnoki tanács hároméves gazdaságpolitikájának logikus következménye volt. Az 1969 szeptemberében hatalomra került fiatal tisztek gazdasági területen kettős célt tűztek maguk elé. Egyrészt meg kívánták szabadítani az országot az idegen tőke befolyásától — ez a gyakorlatban radikális olajpolitikát jelentett —, másrészt viszont egyre hangsúlyozottabb szándékukká vált, hogy a nemzetgazdaságot diverzifikálják, ilyen módon csökkentve annak az olajtól való függését. Jelenleg ugyanis ez az ágazat adja a GNP 82 százalékát, a költségvetési bevételek 90 százalékát és csaknem a teljes exportot. Hosszú távon azonban e helyzet aligha tartható. Egyes felmérések szerint ugyanis a kőolajtartalékok 25 év múlva kimerülnek. Ez magyarázza, hogy az új hároméves terv a termelés évi növekedését 7,5 százalékkal maximálja a királyi uralom éveinek 15—20 százalékos emelkedésével szemben. Másrészt a líbiai olaj konjunktúrája nagyrészt a közel-keleti háborúnak és a Szezi-csatorna lezárásának következménye. A helyzet változása (együtt az Északi-tengeri kőolaj felfedezésével, melynek következtében Nyugat-Európa optimista becslések szerint 80 százalékkal önellátó lehet) csökkenti a líbiai olaj-kivitel lehetőségeit. Ezért a Líbiai Arab Szocialista Unió első kongresszusa a „mezőgazdasági forradalmat” és az ország iparosítását jelölte meg legfontosabb gazdasági feladatnak.

Kétségtelen azonban, hogy a gazdasági struktúra átalakításának célját nagymértékben veszélyeztetik a kül-gazdasági politika „nationalista” komponensei. Líbiának reális számolnia kellett azzal, hogy a nyugati országok megtorlásul állíthatják líbiai exportjukat, ami súlyos áruhiányra vezetne a belső fogyasztásikkal-piacon. Megtilthatják cégeiknek, hogy közös vállalkozásban vegyenek részt Líbiában — ez viszont az iparosítási törekvéseket keresztelné. Az említett tényezők, valamint Líbia szakemberhiánya szükségesszerűen vezették az országot az Egyiptommal való gazdasági szövetség felé.

Egyiptom ambíciózus gazdaságfejlesztési elképzelései viszont éppen a tökehiány kérdőjelezi meg. Az ország szabaddevizás fizetési mérlege deficitese, maddevizáságának fejletlensége miatt — illetve a hasznosítható földterület elégtelensége következtében, hisz 35 millió lakosra mindössze Belgium nagyságú megművelhető föld esik — élelmiszerfogyasztásnak egy részét importálnia kell, míg az ipari termékek elmaradottsága feldolgozott termékekkel terheli a kereskedelmi mérleget.

Exportoldalán a helyzet hasonlóan kedvezőtlen. A kivitel 64 százalékát gyapottermékek adják, a perspektivikusan feltehetőleg olajexportot még csak 2,3 százalékkal részesedik. A hatalmas nyersanyagkészletek, például a foszfát kitermelése, valamint a feldolgozóipar diverzifikálása azonban részben ismét pénzkérdés, olyan időszakban, amikor az állami kiadások tetemes hányadát a közel-keleti háború foglalja le. Mindezek következtében Egyiptom nem tudja teljesen kihasználni 7 egyeteme és

több főiskolája által teremtett szellemi tőkét, egyéb területen is munkaerő-felesleggel rendelkezik. (A külkereskedelmi mérleg gyakran gátja annak, hogy az egyiptomi ipar teljes kapacitással termelhesen, ugyanis magas importhányaddal dolgozik.)

A két ország gazdasági együttműködése nem mai keletű. Egyiptomi szakemberek már régóta részt vesznek a líbiai mezőgazdasági tervek megvalósításában. Ilyen például a Kufra-objektum, melynek keretében 10 ezer hektár új termőföldet nyerne; segítségükkel készül majd el az az 1000 kilométeres vezeték, mely a Nílus vizét szállítja el a líbiai sivatagba. Közreműködnek egyiptomi szakértők a líbiai lakásépítési programban is. Jelenleg mintegy 80 ezer egyiptomi állampolgár dolgozik a szomszédos országban. A kapcsolatokat szorosabbra fűzi a július 1-én — tehát a bengaházi nyilatkozatot megelőzően — Szidki miniszterelnök és Dzsallud (akkor még) miniszterelnök-helyettes által aláírt öt kooperációs szerződés. Az első egyezmény az egyiptomi vállalatok részvételét szabályozza a líbiai közmunkákban. Eszerint egyiptomi cégek 1973—1975 között 45 ezer lakást, 4000 iskolatermet építenek és megvalósítják 80 ezer hektár föld termővé tételét is. A második egyezmény az Arab High Seas Fisheries Company megalapításáról rendelkezik. Az új társaság halászzattal, halkonzervgyártással és -exportálással foglalkozik majd. Alapítókéje 10 millió egyiptomi font, székhelye Alexandria, flottája az Indiai-óceán nyugati részén fog működni. A harmadik megállapodás az Arab African Investment Companyt hívja életre. A közös vállalat fejlesztési tervekét támogat tőkével és technikai segítséggel, tevékenysége nemcsak a két országra, hanem egész Afrikára kiterjed. A negyedik dokumentum a két ország közötti árucserre-forgalom fejlesztését célozza. A megállapodás értelmében Egyiptom olajat, bört és ásványkincset importál Líbiából és cserébe rizst, cukrot, cementet, textilárut és cigarettát szállít. Végül az ötödik, közös bizottságot hoz létre a fenti egyezmények megvalósulásának elősegítésére.

A megállapodásokból kibontakoznak a két ország távlati gazdasági együttműködésének körvonalai. Ebben a rendszerben Egyiptom szellemi tőkével és adminisztratív személyzettel támogatja Líbia gazdasági terveinek megvalósítását, míg Líbia egyiptomi fejlesztési elképzeléseket finanszíroz. Egyiptom könnyűipara Líbia tőkés fogyasztási-cikk-importjának egy részét feleslegese teszi, míg Líbia olaja Egyiptom fűtőanyagproblémáit segít megoldani. Közösen végezheti a két ország ásványkincseinek kiaknázását is. Lehetőség van a szomszédos államok energiarendszerének egyesítésére, ehhez az első lépést egy atomerőmű közös építése is lenti Líbiában, mely egy tengervíz sótalanító berendezéssel kapcsolódni fog.

Természetesen mindez csak lehetőség. A két ország képviselőiből alakított vegyes bizottságok feladata, hogy meghatározzák a két nemzetgazdaság integrációjának menetrendjét.

G. Gy.—L. P.

AZ ANGOL PIAC VÁLTOZÁSA

Jugoszláv üzletember véleménye

A belgrádi Generalexport külkereskedelmi vállalatot Londonban a Centroprodukt Ltd. képviseli. A londoni vállalat jugoszláv igazgatójával, Mihajlo Zupanjevác közgazdászal készített a Magyar Szó munkatársa interjút a Nagy-Britanniába irányuló jugoszláv export esélyeiről. A közgazdász figyelmeztető érdeklődéssel nyilatkozta néhány részletét ismertettük az alábbiakban.

Jugoszláviában aggodalom tapasztalható a két ország gazdasági együttműködésének jövőjét illetően. Az aggodalom oka Nagy-Britannia csatlakozása a Közös Piachoz — úgy vélik, ez viszszaveti majd a kivitel, Zupanjevác szerint a brit mezőgazdaság szubvenzionálásának új módja és az új mezőgazdasági árpolitika megnehezíti ugyan Jugoszlávia egyik legfontosabb exportcikkének, a húskonzerveknek a kivitelét, de Nagy-Britanniának a húskonzervek iránti igénye nem csökken. A közgazdász szerint Anglia évente mintegy 100 ezer tonna sertéshús-konzervet importál Dániából, Hollandiából és Jugoszláviából. Nem nagyon valószínű, hogy az importált mennyiségben jelentős változás következik be a következő években és az sem valószínű, hogy a jugoszláv szállítástokat valamely más ország mennyiségben vagy minőségben saját termékeivel helyettesíteni tudja.

Jugoszlávia számára a brit piac igen fontos, nemcsak azért, mert hagyomá-

nyos piac és mert eddig megbízható partnernek bizonyult, hanem azért is, mert feltételezhető, hogy amit a jugoszláv exportőrök az új magasabb vámonokon veszítenek, azt sikerül majd a megemelt árakon behozni.

Jugoszlávia számára kedvező lenne, ha nem csupán húskészítményeket exportálna a szigetországba és idegenforgalmi szolgáltatásokat nyújtana a Jugoszláviába látogató angol turisták számára, hanem más forrásokból is növelhetné a fontbévételt. Igen alacsony a jugoszláv zöldség- és gyümölcskivitel, a borexport, és messze nincsenek kihasználva azok a vámkedvezmények, amelyek a fejletlen országok iparcikkeinek Nagy-Britanniába irányuló exportjára vonatkoznak. Hogy ezen cikkek vásárlása a briteknek is érdekük, azt jól példázza az, hogy egy osztrák—jugoszláv vegyes cég, angliai fiókja jugoszláv szőnyeget kínál. Az utóbbi három—négy évben szaporodott jugoszláv—brit vegyes vállalatok száma.

A közgazdász még egy érvt említett, amely azt támasztja alá, hogy Jugoszlávia érdekelt az Angliával való gazdasági kapcsolat bővítésében: feltételezi, hogy az EKG-ban Nagy-Britannia lesz a pénzfogalom középpontja, és Jugoszláviát igen-igen érdeklik a hitelek.

A VG JELENTI

● Moszkvába utazott Sztján egyiptomi energiaügyi miniszter. Tíznapos látogatása során tárgyalásokat folytat az egyiptomi mezőgazdasági területek villamosításának programjáról, amelyhez a Szovjetunió korábban pénzügyi és műszaki segítséget ajánlott fel.

● Kereskedelmi küldöttséget mentett Bulgáriába a kereskedelmi kapcsolatok ösztönzésére létesült tokiói japán—bolgár gazdasági szervezet. A küldöttség szeptember 20-án megtekintte a plovdivi kereskedelmi vásárt, továbbá tárgyalásokat folytat bolgár és japán cégek vegyes vállalkozásainak lehetőségéről. November 15-én és 16-án tartja az első ülészakát a két ország gazdasági vegyes bizottsága.

● A Német Szövetségi Köztársaságban júliusban 5,6 százalékkal emelkedtek a megélhetési költségek tavaly júliushoz viszonyítva. Az előző hónaphoz képest a drágulás 0,6 százalékos volt.

● Ghánai kormányküldöttség érkezett Csehszlovákiába Kwame Baah, a ghánai Nemzeti Fejlesztési Tanács tagja vezetésével. A küldöttség a csehszlovák kereskedelmi minisztérium képviselőivel folytat tárgyalásokat.

● Egyezményt kötött a Szovjetunió illetékes külkereskedelmi vállalata a pakisztáni Steel Mills Corp.-pal egy új acélmű építésének gazdasági és műszaki tanulmányozására. A szovjet szakértők még az idén Pakisztán rendelkezésére bocsátják vizsgálatuk eredményeit. Az új acélmű helyszíne a Karacktól 30 mérföldre keletre fekvő Pipri városa.

● A Koreai NDK és Kuwait megállapodott a gazdasági együttműködés erősítésében. Jelenleg észak-koreai kormányküldöttség tartózkodik Kuwaitban. A távol-keleti országból egy másik gazdasági küldöttség is világgörüllé útra indult, az elsőnek Algériát, Szíriát és Jugoszláviát keresi fel.

● Allandó irodát nyit Moszkvában a Badische Anilin und Soda Fabrik. A BASF a negyedik nyugatnémet cég, amely állandó képviselőt létesítésére kapott engedélyt a szovjet hatóságoktól.

rövidebb az út

ALAPOZÁSTÓL ÁTADÁSIG

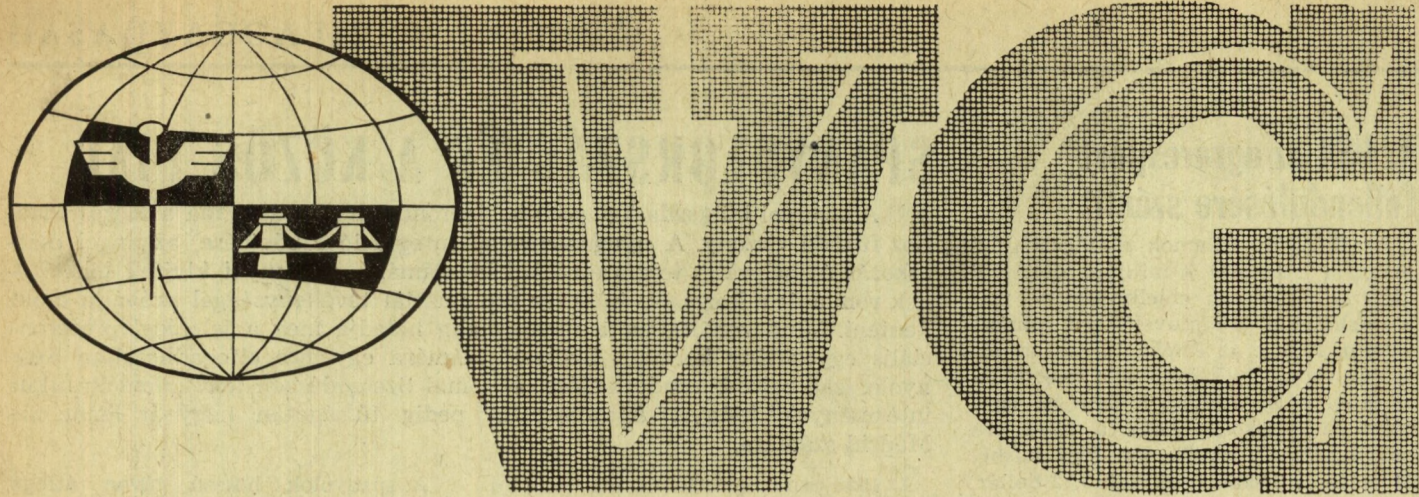
Építőipari gépekkel!

Építőipari gépek nagy választékban, raktárról is!

ÉPÍTŐIPARI GÉPESÍTŐ VÁLLALAT

EGV GÉPKERESKEDELMI O.

Budapest V., Néphadsereg u. 6. V. em. Telefon: 126-234, 126-630, 318-502, 316-774 Telex: 22-4560. Távirat: ÉPGEPRÜLS.

VILÁGGAZDASÁG

1972. SZEPTEMBER 2., SZOMBAT

IV. ÉVFOLYAM, 172. (921.) SZÁM

Vitapontok az EGK-csúcs előtt

Nyugat-Németország vezető pénzügyi és gazdasági tisztviselői tegnap kétnapos tanácskozást kezdtek, hogy végleg lerögzítsék az NSZK kormányának álláspontját a valuta- és kereskedelem-politikai kérdésekben, amelyek a következő hetekben és hónapokban a nemzetközi tanácskozások egész sorának napirendjén lesznek. Bonn álláspontját szeptember 11-én és 12-én a Közös Piac római miniszteri találkozásán próbálják egyeztetni Párizs és a többi partner felfogásával, hogy létrejöhesse az október 19-re tervezett csúcstalálkozó, amely elhatározhatja a továbblépést a gazdasági és valutaunió felé. A nemzetközi valutareform problémái is szóba kerülnek a bonni megbeszélésen, de a nyugatnémet felfogás szerint erről a kérdéssel az érdemi tárgyalások csak hónapok múlva kezdődhetnek el, tekintettel az Egyesült Államokban, Franciaországban és az NSZK-ban esedékes parlamenti választásokra.

A bonni konferencián, amelynek résztvevői között a gazdasági minisztériumok tisztviselőin kívül a külügyminisztérium és a Szövetségi Bank képviselői is ott lesznek, elsősorban azt kell meghatározni, hogy az NSZK mennyire mehet elébe partnerei kívánásainak a gazdasági és valutaunió kérdésében. Scheel bonni külügyminiszter nemrég elismerte, hogy még mindig vita van az NSZK és partnerei között a nyugat-európai uniós gazdasági és monetáris oldalának viszonylagos súlya tekintetében. Franciaország és más tagállamok elsősorban a valutaunió megvalósítását szorgalmazzák. Nyugat-Németország kormánya gondoskodni akar arról, hogy a valutapolitikai intézkedésekkel párhuzamosan a gazdaságpolitikát is összehangolják a tagállamok, elsősorban a költségvetési és hitelintézkedések terén.

Nézeteltérések vannak a tagállamok között az európai valutaalap létrehozásának és formájának kérdésében is. Franciaország, Olaszország és Belgium azt akarja, hogy ebből az alappól egy évre szóló hitelekkel nyújtsanak a részoruló tagállamoknak, az NSZK felfogása szerint ez inflációs hatással lenne, ha nem történik meg párhuzamosan a gazdaságpolitikai összehangolás, amely szigorú „fizetési-mérleg-fegyveremre” kötelezi a tagállamokat.

Az inflációs veszélyre hivatkozva utasítják el a bonni tisztviselők azt az elgondolást is, hogy az arany árat emeljék, akár világvizonylatban, akár csak az EGK tagállamai között, mint nemrég Franciaország javasolta. Az ilyen aranyfelértékelés ugyanis azzal járna, hogy a deficit országok aranytartalmának értéke emelkedik és lehetővé teszi nekik, hogy elodázzák a fizetési mérleg kiegyensúlyozását.

Az aranyár kérdése éppen úgy, mint a valutapolitikai kérdések, erősen politikai tartalmúak, ezért eldöntésüknél esetleg a külpolitikai megfontolások nagyobb súllyal esnek a latba, mint az NSZK szorosan vett gazdasági érdekei. Schmidt nyugatnémet pénzügyminiszter mindenesetre nemrég egy sajtóközle-

leten határozottan kijelentette — nem említve kifejezetten az arany árat —, hogy semmiképpen sem nyugszik bele olyan megoldásba, amely a nemzetközi likviditás növelésével járna.

Ami az EGK-tagok gazdaságpolitikájának összehangolását illeti, a bonni gazdasági minisztérium szerint eddig nagyon lassú volt a haladás, bár minisz-

terhelyettesi szintű koordinációs bizottságot állítottak fel.

Megvitatják az NSZK álláspontját a nemzetközi valutarendszer reformjával kapcsolatban is, bár a gazdasági csúcsmíniszter a televízióban tett nyilatkozatában hangsúlyozta, hogy erről a kérdéssel a komoly tárgyalások legkorábban 1973 tavaszán kezdődhetnek meg. A Húszak csoportjának Washingtonban szeptember végén tartandó ülése csak előzetes megbeszéléseket hozhat.

Az EGK római miniszteri értekezletének házigazdája, Medici olasz külügyminiszter a napokban Münchenben találkozott Scheel külügyminiszterrel és a sajtónak adott nyilatkozat szerint egyetértett vele abban, hogy az októberi csúcstalálkozó megtartása — a francia fenntartások ellenére — okvetlenül szükséges. Scheel ezzel kapcsolatban újra hangsúlyozta a valuta- és gazdaságpolitika párhuzamos összehangolásának fontosságát. (Reuter, DPA)

Egységes EGK-akció az infláció ellen

Franciaország látványos kezdeményezést tett, hogy az egyre fenyegetőbb infláció elleni harcot közös piaci sikra terjelje. A francia kormány a szerdán hozott inflációellenes intézkedéssorozat keretében — mint augusztus 31-i számunk első oldalán már utaltunk rá — az EGK közös fellépését tartja szükségesnek.

Giscard d'Estaing gazdasági csúcsmíniszter tv-nyilatkozatban jelentette be, hogy erre vonatkozó javaslatot terjeszt levélben öt közös piaci kollégájára és a brüsszeli bizottság elnöke elé. Úgy véli, hogy a római közös piaci miniszteri tanács előtt szeptember 10-én a hat pénzügyminiszternek alkalma nyílna rá, hogy megtartsa első véleménycserejét a közös akciók lehetőségéről.

Párizs ezúttal első ízben ismerte el nyilvánosan, hogy egy országnak már nincs módja rá, hogy az ár- és költségemelkedést egyedül megakadályozza. „Az infláció gyökereit nemcsak egy adott ország belső gazdasági életében lehet megtalálni, ennek európai komponensei is vannak” — fejtette ki a francia miniszter.

Felmerült a kérdés — vonható le a hírgyűnkösek jelentéseiből —, mi készítette Franciaországot erre a lépésre. Ezzel ugyanis közeledett ahhoz a nyugatnémet állásponthoz, amelyet mindaddig elutasított. Bonn szerint ugyanis a gazdasági és valutaunió felé vezető úton a pénzügyi együttműködés csak akkor valósítható meg, ha a tagországok — összehangoltan — a konjunkturapolitikát a stabilitásra alapozzák és

egyetlen országnak sem kell a másik rellációs politikájára miatt monetáris teret áldoztatnia. A francia kormány eddig nem volt hajlandó ezt a párhuzamosságot elfogadni. Egyes brüsszeli megfigyelők remélik, hogy Giscard d'Estaing mostani javaslata bizonyos változást jelent az eddigi francia állásfoglalásban, de mások felhívják a figyelmet: lehetséges, hogy az egész csak a küzböbnálló franciaországi választásokkal függ össze.

A Reuter-iroda emlékeztet rá, hogy a közönség végrehajtó bizottsága már éveket ezelőtt közös inflációellenes intézkedéssorozatot meghozatalát sürgette, s javaslatait a miniszternek el is fogadták. A gyakorlatban viszont a közös fellépés még nem valósult meg. Giscard d'Estaing mostani javaslata tehát tulajdonképpen az EGK bizottságának korábbi felhívását tűzi ismét napirendre.

Magyar—jugoszláv gépipari munkacsoport

A magyar—jugoszláv gépipari kooperációs munkacsoport Belgrádban megtartotta első ülését. Megállapították, hogy a magyar és a jugoszláv gépipari üzemek együttműködése a megkötött kooperációs szerződéseken alapul. A termelés értékét 132 millió dollárban irányozták elő. Ebből az összegből 1973-ig 88 millió dollár értéket állítanak elő. Tavaly, tavalyelőtt, továbbá az idén eddig 17 millió dolláros forgalmat bonyolítottak le.

A kooperációs szerződések egyébként mezőgazdasági gépek és berendezések, teher- és személygépkocsik, háztartási kisgépek, távközlő eszközök és más áruk együttes termelésére vonatkoznak.

Az együttes ülésen a két fél megállapította, hogy kedvezőek a feltételek a hosszú távú együttműködésre. (MTI)

Nyugatnémet gabona a szocialista országoknak?

Az EGK brüsszeli bizottsága engedélyezte Nyugat-Németországnak, hogy megközelítőleg 800 ezer tonna gabonát értékesítsen saját tartalékaiból harminc országokban — jelenti a Reuter-iroda. Ertl nyugatnémet mezőgazdasági miniszter sajtóértekezletén kifejtette, hogy a harmadik országok sorában az NSZK elsősorban a Szovjetuniót és a többi kelet-európai szocialista országot érti.

Az NSZK a külföldön való értékesítésre a tartalékokból 400 ezer tonna búzát, 245 ezer tonna rozst és 135 ezer tonna árpat vehet igénybe a brüsszeli bizottság hozzájárulása alapján. Szó van arról, hogy esetleg engedélyezik nagyobb mennyiségű rozs és árpa értékesítését. Ertl hangsúlyozta, üzlet egyelőre még nem született.

NAPRÓL NAPRA

- ◆ A NYUGATNÉMET VALUTA- ÉS KERESKEDELEMPOLITIKAI IRÁNYVONALRÓL tartottak tanácskozást az NSZK vezető pénzügyi és gazdasági tisztviselői. A bonni álláspontot a Közös Piac szeptember 11-én kezdődő római külügyminiszteri értekezletén próbálják egyeztetni Párizs és a többi partner felfogásával, hogy októberben létrejöjjön a tizes csúcstalálkozó. Bonn, a Világsajtóból című rovatunk egyik cikke szerint, a valutaunió mellett igazi gazdasági unióra tör, amely megerősítené az EGK szupranacionális szerepét. Ezt a franciák elfogadhatatlannak tartják. A lap szerint Franciaország a Tizek közönségében kisebbségben marad.
- ◆ FRANCIAORSZÁG KÖZÖS HARCOT INDÍTVÁNYOZ AZ EGK-nak az infláció ellen. A francia pénzügyminiszter elismerte, hogy egy ország egymagában nem akadályozhatja meg az inflációt. Ebben a francia álláspont megváltozását látják.
- ◆ ÉLEZŐDIK OLASZORSZÁGBAN A TELEVÍZÓ-HÁBORÚ. A köztársasági párt vezetője után Saragat szociáldemokrata pártvezér is a PAL-rendszer elfogadását követelte. Hasonlóképpen nyilatkozott az állami rádió- és televízió társaság elnöke is. Rómában cáfolták a sajtójelentéseket, hogy francia és a nyugatnémet kormány ellenszolgáltatást ígért volna a PAL-, illetve a Secam-rendszer átvételéért.
- ◆ AZ IZLANDI FELSÉGVIZEKET tegnap 12 mérföldről 50 mérföldre terjesztették ki. A már jó előre bejelentett lépés világszerte tiltakozást okozott. A leginkább érdekelt két ország, Nagy-Britannia és Izland kormánya egyaránt közölte, hogy el akar kerülni mindenféle halászati háborút. A brit hadsereg nem ad védelmet az izlandi vizeken halászó angol hajóknak, de egyelőre Izland sem alkalmaz erőszakot.
- ◆ LÁTVÁNYOS EREDMÉNYEKET HOZOTT JÜLIUSI IDEGENFORGALMUNK. Csaknem ugyanannyi külföldi fordult meg az országban, mint az előtte való élelvben és 12 százalékkal több, mint tavaly júliusban. Az idegenforgalmi bevételek még az utasszám emelkedésénél is gyorsabban növekedtek. Az utazási formalitások egyszerűsítése élenkítően hatott a magyar kiutazásokra; júliusban 30 százalékkal többen utaztak külföldre, mint tavaly.

VÉGET ÉRT NIXON ÉS TANAKA TALÁLKOZÓJA

Pénteken magyar idő szerint a késő esti órákban befejeződött a japán—amerikai csúcstalálkozó. Nixon és Tanaka a két ország közötti gazdasági kapcsolatokat és a Pekinggel szemben követendő politika kérdéseit tekintette át. A hatalmas japán—amerikai exportfelesleg leépítéséről a szóvivők jelzése szerint végleges megegyezést nem tudtak kidolgozni, ezért ehhez újabb tárgyalásokra lesz szükség. Ami a Kínához fűződő viszonyt illeti, Nixon áldását adta Tanaka pekingi útjához, a japán miniszterelnök viszont megígérte, hogy Japán nem fog fellépni a két ország közti biztonsági szerződés ellen, amely többek között lehetővé teszi amerikai támaszpontok fenntartását japán területen. A csúcsertekezlet tokiói fogadtatása az MTI tudósítója szerint hűvös: japán politikai és gazdasági körökben kiabrándítóan kevés eredménynek tartják, amit Nixon egymilliárd dollár értékű amerikai áru importjéért cserébe adott.

Egy Honolulu melletti szállodában befejeződött Nixon amerikai elnök és Tanaka japán miniszterelnök kétnapos találkozója. Az eszmecsereorozaton amerikai részről részt vett még Rogers külügyminiszter és Kissinger nemzetbiztonsági főtanácsadó is, a japán miniszterelnököt pedig elkísérte Ohira külügyminiszter.

Japán több amerikai árut vásárol

Ziegler, a Fehér Ház sajtótitkára elmondta, hogy a tárgyalásokon a két ország közötti gazdasági kapcsolatokról, a Kínával szemben folytatott politika kérdéseiről, Tajvanról és a japán—amerikai biztonság szerződéséről volt szó.

A csúcstalálkozó egyik fő eredménye, hogy Japán 1 milliárd dollárért vásárol amerikai árukat a külkereskedelmi egyensúly helyreállítására. A tárgyalásokon nézeteltérések kerültek napvilágra a gyorsított japán import mikéntjéről — írja a Reuter Honolulu-ból keltezt jelentésében, ezért a kereskedelmi kérdésekről alacsonyabb szinten tovább folytatódnak a tárgyalások. Tanakára nagy amerikai nyomás nehezedett még nagyobb japán importra és a beviteli kötelezettségek további lazítására. Amerikában hangzottak, hogy az 1 milliárd dolláros egyszeri import lényegében nem javítja számottevően a kereskedelmi mérleget.

Tanaka mehet Pekingbe

A csúcsertekezlet legnagyobb sikere — írja a Reuter —, hogy Nixon hozzájárult a japán—kínai kapcsolatokat normalizálásához. Előzetes értesülések szerint a kiadandó közlemény szerint a két politikus reméli, hogy „Tanaka pekingi útja hozzájárul a csendes-óceáni béke ügyéhez”. A tárgyalásokról érkezett hírek szerint azonban Japán drága árat fizet ezért az „engedélyért”: a már említett kereskedelmi engedményeken túl megállapodás született, hogy válto-

zatlanul érvényben marad a két ország közötti biztonsági szerződés, amely többek között lehetővé teszi amerikai támaszpontok fenntartását japán területen, sőt Ziegler szerint abban is egyetértés van, hogy az USA „támadás esetén Japánban levő támaszpontjairól megvédhetné Tajvant”. Rogers külügyminiszter a Kyodo japán hírgyűnkötség tudósítójának arra a kérdésére, vajon fennmaradnak-e japán diplomáciai kapcsolatai Tajvannal, csupán annyit mondott: reméli, hogy Japán nem tesz olyan lépéseket, amelyek sértének a japán és az amerikai érdekeket.

Eppen a csúcstalálkozó második napján érkezett Pekingbe, 1949 óta az első ízben egy japán kormányküldöttség, azzal a feladattal, hogy előkészítse Tanaka pekingi útját. A küldöttség feje a külügyminisztérium kínai osztályának vezetője, aki elsősorban távközlési, protokolláris és biztonsági kérdésekről tárgyal a kínai fővárosban.

Újabb híresztelések a jen felértékeléséről

A tokiói devizapiacra tegnap hirtelen visszaestek a dollár határidős árfolyamai, mert a sajtóban ismét találgatások jelentek meg arról, hogy a japán valuta újabb felértékelése elkerülhetetlen lesz.

A lapok azokra a tájékozott forrásból merített értesülésekre hivatkoznak, hogy a Nixon—Tanaka találkozót előkészítő pénzügyi megbeszéléseken az USA nem volt hajlandó olyan közös nyilatkozatot elfogadására, amelyben mindkét fél a tavaly decemberi valuta-megállapodás sérthetlenségét proklamálta, tehát garantálna a jen jelenlegi árfolyamának fenntartását is. E körök szerint a jen felértékelését ezek után a japán kormány csak olyan nagy eredmények árán hátríthatná el, amelyekre Tokió semmiképpen sem szánhatja rá magát. Az ilyen engedmények között említi az elektronikus számítógépek és integrált áramkörök importjának teljes felszabadítását. (Reuter, Kyodo)

Izland kiterjesztette felségvizeit

Szeptember 1-én, mint Reykjavik már több hónappal ezelőtt jelezte, 12-ről 50 tengeri mérföldre terjesztették ki Izland felségvizeit. Johannsson miniszterelnök röviddel éjfél előtt mondott rádióbeszédet, amelyben hangzott, hogy a lépés történelmi jelentőségű, majd kijelentette, hogy Izland minden rendelkezésére álló eszközzel biztosítani fogja az új halászati határok tiszteletben tartását. Repülőgépeket és űrhajókat vetnek be, hogy megakadályozzák a törvénytelen halászatot. A parti vizek közelében halászó hajókat elűldözik Izland felségvizeiről vagy ellenállás esetén elköszözzük. Az izlandi miniszterelnök szerint a szigetország körüli halállomány védelme életkérdés az izlandi nép számára.

Reykjavikból érkező jelentések szerint a jelen pillanatban 120 túlnyomórészt brit vagy nyugatnémet halászhajó tartózkodik az ötven mérföldes körzeten belül. Az izlandi lépés rendkívül heves reakciót váltott ki külföldön, és már-már kisebbfajta tengeri háború kitörése fenyegetett. Pénteken az angol és az izlandi kormány mindazonáltal közölte, hogy el akar kerülni mindenféle halászati háborút a két ország

között. Az angol kormány úgy határozott, hogy egyelőre nem kísérteti haditengerészeti egységekkel az izlandi felségvizeken tartózkodó mintegy 65 halászhajót, Reykjavik viszont értesre adta, hogy űrhajói nem támadják meg az angol hajókat, mindössze feljegyzik nevüket és számukat, fényképfelvételeket készítenek róluk, és ezt követően figyelmeztetik őket. A kormány csak akkor utasítja a parti űrhajókat a halászhajók átkutatására, ha másodszor is megsértik a felségvizeket.

A kérdés tehát függőben maradt és Londonban reménykednek, hogy még szeptemberben új tárgyalások kezdődhetnek Izlanddal. Londonhoz hasonlóan Bonn is ellenzi az izlandi felségvizek kiterjesztését, most mégis azt jelenti a nyugatnémet fővárosból, hogy ott is hasonló lépésre készülnek. Griesau mezőgazdasági államtitkár az ellenzék kérdésére válaszolva elmondotta, hogy belátható időn belül 3-ról 12 tengeri mérföldre terjesztik ki az Északi-tengerben az NSZK felségvizeit. Hozáfűzte azonban, hogy ezt az 1964-es nemzetközi halászati egyezmény szabályai alapján teszik. (Reuter, AFP, AP, DPA)

Vasárnap nyílik a Lipcsei Őszi Vásár

Holnap nyílik Lipcseben az őszi vásár, amelyen 50 ország 6000 kiállítója vesz részt. A szeptember 10-ig tartó rendezvényt két nyugatnémet vezető, Griesau mezőgazdasági és Rohweder gazdasági államtitkár is felkérte. Griesau tárgyal majd Sölle külkereskedelmi miniszterrel is. (MTI, ADN)

Növekedett az amerikai munkanélküliség

Augusztus hónapban 5,6 százalékra növekedett a munkanélküliség az Egyesült Államokban a júniusban és júliusban mért 5,5 százalékos arányról. A munkanélküliek tényleges száma azonban 300 000 fővel csökkent és így 4,9 millió. A foglalkoztatottak összlétszáma 290 000 fővel 82 millióra emelkedett. (Reuter)

A kelet–nyugati kereskedelem hírei

Wolff von Amerongen, a nyugatnémet gazdasági kamara keleti bizottságának elnöke hazatérve Varsóból nyilatkozott az ottani nyilatkozatokról. Elmondta, hogy Lengyelországban elégedetlenek a közelmúltban befejeződött gazdasági vegyes bizottsági tárgyalások eredményeivel. Tudósítónk szerint Amerongen a nyugatnémet fél jelenlegi liberalizációs politikájának tudja be a varói elégedetlenséget. Az egyes szocialista országokkal kötött hosszú lejáratú kereskedelmi és kooperációs megállapodásokban ugyanis az NSZK ígéretet tett a mennyiségi importkorlátozások megszüntetésére, de 1972-ben még semmi ilyesmire nem került sor.

A japán–szovjet gazdasági bizottság (melyhez japán magáncégek tartoznak) felhívást intézett öt japán olajiparhoz, hogy vásároljanak majd a Tyumenben kitermelendő nyersolajból. A bizottság együtt kíván működni a Szovjetunióval a tyumeni olajlelőhely kiépítésében. A japánok ígéretet kaptak a Szovjetuniótól, hogy évente 25–40 millió tonna nyersolajat kapnak, ha részt vesznek az objektum kiépítésében. A Kijudo jelentése szerint az öt japán cég szakbizottságot hoz létre a konkrét intézkedések megvitatására.

A nyugatnémet Pegulan Werke AG átadja a homogén és heterogén PVC-padló teljes know-how-ját és gyártási eljárásának leírását Lengyelországnak.

— írja az APA. Jaslo közelében komplett kalandgyár épül évi 13 millió négyzetméter kapacitással. Felfuttatják a PVC-vel bevont filcpadlók gyártását Lublinicében is — Varsótól délnyugatra —, ahol a kapacitás 10 millió négyzetméter lesz évente. A két gyárat 1973–1974-ben helyezik majd üzembe. A két üzemben felállítandó gépek összértéke 50 millió nyugatnémet márka.

Három újabb komplett fagorgáclemez-üzemet állítanak fel Szlovákiában. Ezekhez az osztrák Funder cég szállítja majd a berendezést. A három gyárhoz szükséges gépek előreláthatólag 1974-ben lesznek üzemképesek. Eddig a Funder cég Csehszlovákiába egy fagorgáclemez kaszáló berendezést és egy fagorgáclemez lakkoló berendezést szállított.

Az Occidental Petroleum Corp. elnöke, Armand Hammer reálsnak látja, hogy a cég még ebben az évben befejeze a Szovjetunióval kötendő öt éves technikai és tudományos együttműködési megállapodásra vonatkozó tárgyalásait — írja a Reuter. Hammer, aki szeptember 11-én a Szovjetunióba utazik, kijelentette, hogy a megállapodás nem függ az amerikai–szovjet államközi kereskedelmi egyezménytől, amelyről Peterson kereskedelmi miniszter tárgyalt a közelmúltban Moszkvában. Hammer nem volt hajlandó megerősíteni azokat a híreket, hogy a kilátásban levő szerződés értéke 3,5 millió dollár.

Az USA az agráréxport fellendülésére számít

Az Egyesült Államok mezőgazdasági exportja a tavalyi 8 milliárd dollárról idén 10 milliárdra emelkedhet — véli a washingtoni földművelésügyi minisztérium. Ennek az értékhatárnak az elérését Nixon elnök korábban csak 1980-ra jósolta. Az optimista becslést egyrészt az indokolja, hogy a búza ára nagymértékben emelkedett (egy bushel átlagára júliusban még csak 1,32 dollár, augusztus 15-én már 1,51 dollár volt), másrészt a kivitel mennyiségi növekedése, ami elsősorban a Szovjetunió tekintélyes vásárlásából adódik. (AP)

A lengyel hajógyártás nemzetközi kapcsolatairól

Norvégia számára 26 ezer tonnás teherhajó, a libériai flottának személyszállító, Franciaország és Írország megrendelésére halászhajók készülnek Lengyelország legkorszerűbb hajógyárában, a gdyniai Párizsi Kommun üzemében. Szovjet megrendelések teljesítésére is készül a gyár, három — egyenként 105 ezer tonnás — teherhajó szállítást állaltat.

A szeczeni hajógyárban a múlt hónapban bocsátották vízre a szovjet megrendelésre gyártott 32 ezer tonnás teherszállító hajót, következő szovjet megrendelésük egy tudományos kutató hajóra szól.

Néhány nappal ezelőtt kezdte meg a szeczeni gyár kollektívja az első konténerhajó építését. A nyugatnémet megrendelésre készülő hajók több rendelkezésére, alkalmasak 300 hűtőkönténer befogadására, de ömlesztett áru — érc, gyapot vagy gabona — szállítására is.

Korszerűsítik Lengyelország legrégibb hajógyárát, a gdanski Lenin gyárat. Ebben az üzemben 23 év alatt 555 hajót készítettek, ebből 455 exportra, összesen 3 millió tonna kapacitással. A rekonstrukciót úgy hajtják végre, hogy ne zavarják a most is folyó gyártást. A felújított üzemben új, 40 tonnás daru lesz, amelyet az NDK-ből importáltak. Több más korszerű gépet és berendezést is szereznek be külföldről. (PAP)

Eredménytelenek a kávétanácskozások

Semmilyen előrehaladás nem történt a Nemzetközi Kávészervezet évi közgyűlésén. A világ fő kávétermelő és fogyasztó országai az egymásnak nyújtandó garanciákról tárgyalnak és eddig még csak nem is érintették az egyezmény legfontosabb kérdését: az árat. A termelők genfi dokumentumához azonban új tagok csatlakoztak és jelenleg 21 tagországa van. A közgyűlés eredetileg csak augusztus 31-ig tartott volna, de munkáját meghosszabbítja.

Az osztrák mezőgazdaság gondjai

Az osztrák mezőgazdaság nem tartja kielégítőnek az Ausztria és a Közös Piac között kötött megállapodást — így összegezi az APA az osztrák mezőgazdasági kamara elnökségének megbeszélésén kialakult nézeteket. Döntő jelentőségűnek minősítették, hogy a brüsszeli egyezmény keretében nem sikerült kereskedelmi könnyítéseket biztosítani a tejpor- és vajeladás számára. Ennek következtében a következő év február elsejétől a brit piac teljes elvesztésével kell számolni, ami évente 80–120 millió schilling veszteség. Az osztrák tejexport 60 százalékát és a vajexport 50 százalékát helyezték el eddig Nagy-Britanniában. A termelők képviselői — akik hangoztatták, hogy a virágeladási lehetőségek is rendkívül erős konkurrenciára nyomasztóak alá kerültek — attól teszik függővé további megartatásukat, hogy milyen intézkedések történnek az osztrák mezőgazdaság versenyképességének megővására a Közös Piacban szemben.

Angol világgazdasági előrejelzés

A világ országaiban a gazdasági tevékenység élénkülése várható — mondja a brit gazdasági és társadalmi kutatóintézet prognózisa. Az intézet szerint a világ ipari termelése az idén 5–5,5 százalékkal, jövőre pedig még ennél is nagyobb ütemben fog fejlődni. A fejlett tőkés államokban, Nagy-Britannia kivételével, 1973-ig sikerül megfékezni az inflációt — véli a jelentés.

Az intézet bizonytalannak tekinti az 1971 decemberében megállapított új valutárfolyamokat. Az aggodalmakat többek között az állandóan emelkedő aranyárak indokolják. A világgazdaság aranyárának 1972-ben és jövőre is körülbelül 9 százalékos lesz, a japán külkereskedelmi felesleg tovább növekszik és az amerikai deficit ugyanakkor még nagyobb lesz. A nem kívánt dollárbeáramlás Európába és Japánba szintén kérdésessé teszi a múlt decemberben kialakított rendszert. (AP)

SPANYOLORSZÁG ÉS A KÖZÖS PIAC

A spanyol külpolitikai politika legfontosabb kérdése ma a Közös Piac-hoz fűződő viszony. A nyugat-európai integráció kibővülése, az angol csatlakozás új helyzetet teremtett Madrid számára, a spanyol kiviteli lehetőségek romlását a kormány intenzív diplomáciai tevékenységgel próbálja csökkenteni. Mindazonáltal ez a viszony alig haladja meg a jelenlegi preferenciális egyezmény kereteit. Brüsszel számára egyelőre elfogadhatatlan Spanyolország belső berendezkedése, a Római Szerződésben leírt „demokratikus intézmények” hiánya. A változtatás pedig túlságosan nagy ár lenne ma Madrid számára.

Az 1959-ben meghirdetett stabilizációs politika részeként, (ez az autark gazdaságpolitika végén, a külkereskedelmi fokozatos liberalizációját, a külföldi tőkebefektetések engedélyezését tartalmazta) 1962. február 9-én a spanyol kormány levélben jelentette be igényét a Közös Piacnál „társulásra, amely egy napon a teljes integrációvá válik”. A tárgyalások hosszú ideig eredménytelenül folytak, az 1970. október 1-én életbelépett preferenciális egyezmény megkötése 8 évet vett igénybe.

A megállapodás értelmében az EGK vállalta, hogy 1973. január 1-ig három lépcsőben, 60 százalékkal csökkenteni a spanyol ipari termékek vámját, a mezőgazdasági kivitel 62 százalékára leszállított vámtételek vonatkozásban az „érzékenyek” minősített textilkivitelre azonban 6 évig csak 40 százalékos mérséklés vonatkozik és kontingentáltak a kedvezményes vámtarifa alá eső spanyol sherry, malagabor és olívaolaj kivitelét is. Spanyolország a maga részéről kötelezte magát, hogy az EGK-imporkontingenseit évente átlagosan 13 százalékkal növeli és 25–60 százalékkal mérsékli az iparicikk beviteli vámját is. Az egyezmény hat évre kötötték, mindkét fél átmenetnek tekintette, azonban a megállapodás nem ad automatikusan lehetőséget Spanyolországban a teljes tagságra. Az 1970-es preferenciális megállapodást azóta igen sok közgazdász kritizálta, az áruforgalommal súlyozott vámkoncesszióértékek azt mutatják, hogy Spanyolország az iparicikk területén 5,1-szer akkora engedélyeket tett, mint amekkorát kapott. Ez az értékelés persze alighanem torzít, a spanyol vámfal ugyanis a fejlődő ipar védelmében, lényegesen magasabb a közösségénél. Ellentmondanak a fenti véleménynek az áruforgalmi statisztikák is. 1970 októberé és 1971 vége között a spanyol kivitel a közös piaci országokba 30 százalékkal nőtt — különösen dinamikusan fejlődött a gép- és berendezésexport — míg egyéb országok viszonylatában csak 21 százalékos emelkedés mutatkozott.

Spanyolország aggodalommal figyelte a Közös Piac kibővítését, illetve a 16 tagból álló nyugat-európai ipari szabadkereskedelmi övezet kialakulását. Kivitelének ugyanis 47 százaléka talál elhelyezést a kibővített EGK-ban, ide irányul gyümölcsexportjának 82, zsiradék-kivitelének 70, fűtőanyagexportjának 50, vas- és acélkivitelének 42, zöldség-exportjának 45 százaléka. Maga Nagy-Britannia egyedül a teljes spanyol kivitel 8 százalékát vesz fel.

Spanyolország első követelése, hogy a preferenciális egyezményt terjesszék ki a csatlakozó négy országra is. Az előzetes eszmecserék megfelelő megoldást ajánlottak, eszerint az EGK új tagországa 1974. január 1-től alkalmaznak Spanyolországra a kedvezményes vámtételeket, míg a jövő év átmeneti időszak lenne, amikor az Ibériai félsziget országra még a harmadik országok tarifái vonatkoznak. A brüsszeli javaslatot valószínűleg elfogadná a spanyol kormány modus vivendi-ként, végleges döntést azonban a miniszteri tanács még nem hozott. A kormány családottan vette tudomásul, hogy Spanyolországra nem vonatkoznak az EGK által a fejlődő országoknak nyújtott általános preferenciák.

A spanyolok hosszú távon átfogó rendezésre tartanak igényt, sürgetik a preferenciális egyezmény újratárgyalását. A kormánykörök azonban érvelésükben itt már nem egységesek. A rezsim konzervatív szárnyát képviselő politikusok az 1970. évi megállapodás olyan értelmű módosításáért szállnak síkra, mely több kedvezményt nyújt a spanyol mezőgazdasági exportnak, míg a gazdasági miniszteriumok képviselői inkább a kérdés távlati rendezésére koncentrálnak. Az elmúlt négy évben az ipari kapacitás kihasználása 81–84 százalékos volt (négy évből kettő még a nagy konjunktúra évtizedéhez tartozott) és az egy munkaadóra eső termelési növekedési üteme az 1968. évi 6,8 százalékról tavaly 3,1 százalékra esett vissza. Az ország ipari fejlődése szempontjából tehát létfontosságú a 200 milliós közösségi piac megnyitása a spanyol iparicikkexport előtt. Ez a technokrata csoport titkos rokonszenvvel figyeli Brüsszel „demokratizálási” kívánságait is. (Jellemző, hogy Lopez Rodo tervezési csúcsminiszter Anglia csatlakozásáról adott nyilatkozatában nem a mezőgazdasági export visszaesésének, hanem az iparicikkexport növekedésének lehetőségét emelte ki.)

A helyzet azonban jelenleg úgy áll, hogy Spanyolország ambíciói aligha teljesülhetnek hamar. Az EGK ugyanis burkolton közölte, hogy a „spanyol kérdés” rendezése összekapcsolódik majd Izrael Közös Piachoz fűződő viszonyainak „pontosbításával”, illetve esetleg egy mediterrán szabadkereskedelmi övezet tervének végrehajtásával. Ez az elképzelés ipari szabadkereskedelmi övezet — vámcsoportok — kialakítását a mezőgazdasági exportban — hozhatná létre az EGK, illetve Marokkó, Tunézia, Algéria, Egyiptom, Líbanon, Izrael és Spanyolország között.

A spanyol külpolitikai politika aktivitása azonban a világ más országgal felé is nőtt. Lopez Bravo latin-amerikai utazásának célja a tradicionális „hispanoid” kapcsolatok felélesztése volt, a szándékot mérsékelt hitelfelajánlások támasztották alá. Hasonlóképpen tőkeexportőrként jelentkezik Spanyolország az arab — különösen a Maghreb — országok felé, bár e közeledés aligha hozhat jelentős kereskedelmi eredményeket.

A szocialista országokhoz fűződő gazdasági kapcsolatok még csak lehetőséget képeznek. Az európai szocialista országok részesedése ma még elenyésző a spanyol külkereskedelmi forgalomban, részarányuk az importban 1,4, a kivitelben 2,8 százalék. A forgalom össze-tétele sem tekinthető stabilnak, az európai szocialista országokból származó 1970. évi spanyol importban szereplő áruk a múlt év szocialista behozatalának csak 31 százalékát tették ki értékben.

Kétségtelen tehát, hogy a spanyol külpolitikai politika középpontjában továbbra is a közös piaci viszony áll majd. A kérdés rendezése azonban nemcsak a Tízeken, de Spanyolországon is múlik.

Gonda György—Lőrincze Péter

TELEVÍZIO-VITA OLASZORSZÁGBAN

Éleződik az olasz televízió-vita. A külügyminisztérium nyilatkozatot adott ki, melyben nyomatékosan cáfolja azokat a híreszteléseket, hogy a franciák is, meg a nyugatnémetek is ellenszolgáltatást kínálnak fel, ha Róma a Secam, illetve a PAL rendszerű színes televízió mellett foglal állást. Mint ismeretes, Olaszország az egyetlen közös piaci állam, ahol döntés hiányában nem tudták bevezetni a színes televíziót.

A híresztelések után kelték szárnyra, hogy Scheel nyugatnémet külügyminiszter Münchenben megbeszéléseket folytatott Medicivel, olasz kollégájával. Korábban olasz lapok olyan értesítéseket szivárogtattak ki, hogy Franciaország memorandumot intézett Olaszországhoz, amelyben politikai és gazdasági ajánlatokat tett a Secam-rendszer átvétele esetére. Az állítólagos memorandum hírt a francia kormány cáfolta.

Rómából két nyilatkozatnak is híre érkezett a PAL-rendszer mellett. Saragat, volt olasz államelnök, aki ismét átvette a szocialdemokrata párt vezetői

tisztségét, azzal vádolta Andreotti miniszterelnököt, hogy „képtelen ellenállni párja konzervatív, gaullista ihletésű szárnyának, amely a Secam-rendszer bevezetését óhajtja”. Saragat támogatja a republikánus párt vezetőjét, aki kivonulással fenyegetőzött a koalíciós kormányból, ha a francia rendszert vezetik be. A szocialdemokrata pártvezér szerint a Secam-rendszer elfogadása egyértelmű lenne „a keleti blokkhoz való csatlakozással”, míg a PAL-rendszer „Európa és az európai egység gondolata mellett elkötelezettséget jelentené.”

A másik nyilatkozat az olasz állami rádió és televíziótársaság, a RAI alelnökétől való, aki a Secam-rendszer bevezetését abszurdnak minősítette. A Voce Republican köztársasági pártorgánumhoz intézett levelében úgy véli, hogy a Secam-rendszer átvétele „politikai és technikai hiba” lenne. Az olasz domborzati viszonyok miatt a Secam-rendszeren változtatásokat kellene végrehajtani, ami lehetetlenné tenné, hogy külföldön is fogható legyen az olasz televízió műsora. (DPA, Reuter)

A VG JELENTI

● A KGST Nemzetközi Beruházási Bankja és a lengyel Bank Handlowy képviselői Moszkvában három hitel-egyezményt írtak alá, amelyek szerint a Nemzetközi Beruházási Bank transzferábilis rubelhitelt nyújt a lengyel pénzügyminiszternek. Az összeget lengyel gépipari üzemek építésére és bővítésére fordítják.

● A világ borstermelésének 60 százalékát előállító India, Indonézia és Malajzia nemzetközi borsközösséget alakít. A három kormány képviselői egyhetes tanácskozást tartottak Bangkokban.

● Október 24. és 26. között hivatalos látogatást tesz Belgiumban Ceausescu, a román Államtanács elnöke. Megfigyelők szerint Ceausescu nemcsak belga politikussal tárgyal, hanem felveszi a kapcsolatot az EGK brüsszeli központjának képviselőivel is.

● Megérkezett az Egyesült Államokba az első konténerrel áruszállítvány a Kínai Népköztársaságból. Az 1300 láda sörrel Oaklandban rakják ki.

● Eppler nyugatnémet gazdasági együttműködési miniszter Bonnban megbeszélést folytat a Bengáli Népi Köztársaság tervbizottságának elnökével. Az eszmecserén főként Bangla Desh élelmiszerellátási problémáiról volt szó.

● A Dubnai Egyesült Atomkutató Intézet és a francia országos magfizikai és részecskekutató intézet együttműködéséről írt alá Dubnában jegyzőkönyvet a két intézet vezetője. A jegyzőkönyv megállapítja, hogy az utóbbi években sikeresen fejlődött az együttműködés a nagyenergiák magfizikájának kísérleti és elméleti kutatásában, valamint a gyorsítóberendezések fejlesztésében.

● Nagy reményekre jogosító új olajlelőhelyet tártak fel Skócia északkeleti partjai előtt — jelentette be az angol–holland–amerikai Shell-ESSO konzorcium szivóvíveje. A lelőhely 25 tengeri mérföldre fekszik a brenti olajmezőktől, ahol a Shell-ESSO röviddel ezelőtt Nagy-Britannia második legjelentősebb északi-tengeri olajmezőjét fedezte fel.

● Niculescu-Mizil román miniszterelnök-helyettes fogadta több szocialista ország atomenergia-szakértőit, akik a román atomenergia bizottság meghívására érkeztek Bukarestbe. A tanácskozás Bulgária, Magyarország, az NDK, a KNDK, Kuba, Mongólia, Csehszlovákia és a Szovjetunió szakértői vettek részt.

● A svéd Saab-Scania szerződést kötött az illetékes brazil állami vállalattal egy teherautógyár építéséről Eszaki-Tucuman tartományban. A Saab-Scania a svéd Volvo, a spanyol Pegaso és a mexikói Trailers de Monterrey megelégedésével jutott a szerződéshez. A tervek szerint a Saab Scania gyártja a motorokat a nehézteherautók számára egy tuacumani gyárban és egy másikat épít kardantengelyek készítésére.

● A szlovák tájékoztatói minisztérium meghívására Pozsonyba érkezett Szabri Abdall, az EAK tervezésiügyi minisztere. A vendég megtekintette a szlovák gazdasági intézetet és megbeszéléseket folytatott szlovák tervezési szakemberekkel.

● Palme svéd, Krag dán és Bratteli norvég miniszterelnök Osloban találkozott, hogy megvitassa az EGK kibővítésével kapcsolatos legújabb fejleményeket. Izland és Finnország nem képviselti magát a csúcskonferencián, az előbbi a halászlás vita kiéleződése miatt, Finnország pedig azért maradt távol, mert még nincs kormányja.

● Bulgáriában szeptember 9-én, a nemzeti ünnep alkalmából kezdte meg első kísérleti adását a színes tv-adó. A rendszeres műsorból a tervek szerint jövőre vezetik be. Bulgária a Szovjetunióból importálja a Rubin-408 típusú készüléket, de a Secam-rendszer alapján maga is gyárt majd készülékeket.

● Nemzetközi szimpóziumot kezdtek Lipcsében a kenés-technika aktuális kérdéseiről. A lipcsei őszi vásárral kapcsolatos rendezvényen az NDK-n kívüli kilenc európai ország szakemberei vesznek részt. Hat témakörben 50 előadást tartanak három napon át.

● Szlovákia lakosságának teljes bevételei az év első felében 6,6 százalékkal haladták meg az egy évvel korábbi szintet, azaz túlszámították a 2 milliárd koronát. A munkások és alkalmazottak fizetése 5 százalékkal, a mezőgazdasági termelők szövetkezetek tagjainak jövedelme 8,6 százalékkal, a társadalmi juttatások körülbelül 10 százalékkal többet tettek ki, mint egy évvel korábban.

● Szeptember végén kezdik el Szalóni ipari körzetében Görögország új járműgyárának építését. Ezt a Steyr—Daimler—Puch Hellas osztrák—görög vegyes vállalat építi. A 10,2 millió dolláros alapítókészletből az osztrák Steyr 8,8 millióval részesedik. A 34 millió dolláros költséggel felépülő üzem traktorok, személyautókat, motorkerékpárokat, mopedeket gyárt majd.

WVG

VILÁGGAZDASÁG

1972. Szeptember 12., Kedd

IV. ÉVFOLYAM, 178. (927.) SZÁM

Párizs engedményeket akar a csúcstájéban

Megkezdődött a római miniszteri értekezlet

Feszült várakozások közepette kezdődött meg tegnap Rómában a Közös Piac pénz- és külügyminisztereinek tanácskozása. Néhány nappal ezelőtt maga Pompidou nevezte a római találkozót sorsdöntő eseménynek az október 19-re és 20-ra tervezett közös piaci tizes csúcstájéban. Az olasz fővárosban kell eldölnie, hogy az eredményesség reményében ülhetnek-e össze az októberi csúcstájé résztvevői. A szombati Brandt-Pompidou találkozón a jelentések szerint nem történt lényeges előrehaladás, a nyugatnémet lapok ennek következtében borúlátóan ítélik meg a csúcstájé kilátásait. Schumann francia külügyminiszter újságíróknak tegnap kifejtette, hogy az eddigi előkészületek nem történtek hiába, s ezzel felvetette azt a lehetőséget, hogy Párizs esetleg mégis hajlandó összehívni a hat EGK-ország és a négy tagjelölt vezetőjét október közepére. Addig azonban, amíg ezt megteszi, a legkülönbözőbb fórumokon, s most elsősorban Rómában próbálnak egyezsége jutni a leginkább vitatott kérdésekben.

A franciák halogató taktikáját a Reuter-iroda azzal magyarázza, hogy Párizs engedményeket akar kicsikarni partnereitől. Pompidouknak tulajdonképpen nincs vesztenivalója, a csúcstájé elhalasztásának lehetőségét már júniusban beharangozta. Két ellenlábasa, Brandt és Heath annál inkább ragaszkodik a csúcshoz. A novemberi nyugatnémet választások előtt igen jól jönne a kancellárnak néhány látványos közös piaci fejlemény, elsősorban az eredményeket felmutató párizsi csúcstájé. Heath pedig a tizes csúcstájé koronázhatná meg erőfeszítéseit, amelyek Angliát a közösségbe bevitték. Feltétlenül ide kapcsolódik a Rómában tartózkodó brit küldöttség egyik meg nem nevezett tagjának elejtett megjegyzése, amely szerint Anglia nem hajlandó „csúcstájé vásárolni”. Ezzel gyakorlatilag jelezte, hogy országa nem kíván engedményeket tenni Franciaország számára, mindjárt a közös piaci csatlakozás elcsúszásáig. Mindazonáltal — mint kifejtette — London bízik abban, hogy a közös piaci vezetők október közepén Párizsban találkoznak.

Brüsszeli jelentés

Az októberi csúcstájé előkészítésével megbízott magas szintű hivatalos bizottság elkészítette jelentését, amely — a Reuter értesülései szerint — igen sok kérdésben az egyetértést tükrözi. A 23 oldalas jelentés, amelyet rendkívül bizalmasan kezelnek, kedden kerül a külügyminiszterek elé. A kisírávágott értesülések szerint a tanulmány megállapítja, hogy nincs lényegbevágó nézeteltérés az alapvető kérdésekben. A jelentés — a csúcstájé napirendi pontjainak megfelelően — három

részből áll, az első foglalkozik a gazdasági és valutaunióval, valamint a szociális kérdésekkel. Ebben a bizottság javasolja, hogy a csúcstájé résztvevői állapodjanak meg a gazdasági és valutaunió 1980. december 31-ig történő megvalósításában. Jövőre dolgozzák ki az unió megvalósulása felé vezető út második szakaszában megteendő szükséges és kötelező intézkedéseket. A tíz kormányzat kötelezettséget kell vállalnia a rögzített paritások rendszerének fenntartására, de ez nem zárja ki egyes valuták fel- vagy leértékelését. A csúcstájé megállapodásnak kell szülnie az európai pénzügyi alap létrehozásáról — írja a jelentés. Nem tartalmaz viszont javaslatot arra vonatkozóan, milyen forrásokból töltsék fel, s a közösség már meglévő keretein belül vagy kívül állítsák fel. Ezzel a bizottsági jelentés tulajdonképpen megkerüli a csúcstájé megtartása szempontjából jelenleg első helyen álló témában a határozott állásfoglalást. Hasonló mondható el arról is, ami a gazdasági és pénzügyi politikák párhuzamos összehangolásáról szerepel a jelentésben. Javasolja a tagországok pénzügypolitikájának és konjunktúrpolitikájának párhuzamos összehangolását, de éppen abban a kérdésben nem ad tanácsot, milyen mértékű párhuzamosságról legyen szó.

Anglia nyomására a jelentés bőséges teret szentel a regionális, az ipari, a tudományos és a technológiai területeken való közös politika kialakításának. A dokumentum szerint a csúcstájékoznak olyan értelmű megállapodást kell tartalmaznia, hogy 1973. december 31-ig közös regionális politikát alakítsanak ki. A jelentés megkerüli azonban azt a kérvényes kérdést, milyen mértékű legyen ez

A Nemzetközi Valuta Alap évi jelentése

A tavaly decemberi valutamegállapodás nem küszöbölte ki az újabb valutaváltsági veszélyt, ezért létfontosságú, hogy sürgősen megegyezés szülessék a nemzetközi valutarendszer reformjáról. Ez a legfontosabb mondanivalója a Nemzetközi Valuta Alap évi jelentésének, amelyet az Alap igazgató tanácsa a szeptember 25-én megnyíló közgyűlés elé terjeszt. Az IMF igazgató tanácsa külön kiemeli Japán a Nyugat-Németországot, amelyeknek azt ajánlja, hogy a lehető legnagyobb mértékben ösztönözzék a gazdasági expanziót és az import fokozásával gyorsítsák meg a fizetési mérleg kiegyensúlyozatlanságának elűntetését. A jelentés hangsúlyozza, hogy a tavaly decemberi valutamegállapodásnak, a valutaparitások átrendezésének pozitív hatásai 1973 vége előtt aligha jelentkezhetnek. A valutarendszerbe vetett bizalom nem állt helyre — ezt mutatja az angol font idén júniusban megindított lebegtetése, a számos országban bevezetett devizakorlátozások és a szabadpiaci aranyár erőteljes emelkedése. A valutaárfolyamok stabilitását a washingtoni megállapodás önmagában nem biztosíthatja, ehhez az szükséges, hogy a vezető pénzügyi hatalmak megfelelő gazdaságpolitikát folytassanak, és hogy minél előbb meg-

a közös politika, helyettesítse-e az egyes tagországok nemzeti regionális politikáját vagy egészítse-e ki ezeket.

A multinacionális vállalatok tevékenységével kapcsolatosan a jelentés javasolja: a tíz ország tegyen erőfeszítéseket a nem vármjellegű kereskedelmi akadályok kiküszöbölésére, törölje el a pénzügyi és jogi gátakat, amelyek akadályozzák az EGK belső határain átlépő fűzőket, s ösztönözzen versenyképes vállalatok létrehozására a nagy fejlettségű technológiát igénylő iparágakban. A dokumentum második fejezete az intézményi kérdésekkel foglalkozik. Megállapítja, hogy a tíz ország eddig csak a legáltalánosabb kérdésekben egyezett meg. Ennek megfelelően a dokumentum javasolja, hogy a közösség intézményeit erősítsék meg, de hogyan, hol és mikor, erre nem utalás. Nincs szó a politikai titkárságról és felállításának helyszínéről sem. A jelentés harmadik része a kivüálló országokhoz fűződő kapcsolatokról ír, s elsősorban azt hangsúlyozza, hogy az EGK-nak egységként kell fellépnie a Nemzetközi Valuta Alap és a GATT munkájában.

Vissza a dollárhoz

Rómában — mint már többször megírtuk — a minisztereknek elsősorban pénzügyi kérdésekben kell előrehaladást elérniük, hogy biztosítva legyen az októberi csúcstájé. Ezeket a pénzügyi kérdéseket a hét végén két új elem gazdagította. Bazelben a rendszeres havi bankártájékoztató olyan javaslat hangzott el, hogy módosítsák az EGK intervenciói rendszerét, amely — mint ismeretes — a szűkített árfolyamigazozási sávokra épül. A módosítás szerint lehetővé válna egymás valutáinak támogatása dollárral is. A devizapiaci intervenciókat eddig mindig saját valutában hajtották végre, és az ebből adódó túlzások a fizető ország arany- és devizatartalékainak arányában történtek. A bázei bankártájékoztató a dollár szerepének növelését javasolta, ami abban nyilvánulna meg, hogy — Olaszországhoz hasonlóan — a visszafizetéseknek nem ragaszkodnak a tartalékok összehaltához, és a devizapiaci intervenciót is igénybe vehető az amerikai pénzem.

A bankárok javaslata újabb vita forrása lehet Franciaország és az NSZK között. Ismeretes, hogy Párizsban a Közös Piac pénzügyi politikájának alapját az aranyár emelésében és a dollár szerepének csökkentésében látja. Híve ugyanakkor rögzített árfolyamoknak is, s az új elképzelésben lehetővé válna a font sterling paritásának minél előbbi rögzítése. Párizs válaszul elé kerül, egyelőre nem tudni, hogy a rögzített árfolyamok mellett vagy a dollár szerepének újbóli növelése ellen foglal-e állást.

Belgium pénzügyminisztere a hét végén közös piaci kettős árfolyamrendszer felállítását javasolta. Az EGK minden kivüálló országgal szemben a Brüsszelben és Párizsban eddig sikeresen működő kétszámjegyű árfolyamot állapítaná meg. Az egymás közti kapcsolatokban az egyszámjegyű rendszert tartaná fenn, s Párizs és Brüsszel is visszatérne az egyszámjegyű árfolyamra az EGK-országaival folytatott tranzakciókban.

Mindezek a pénzügyi kérdések és infláció elleni közös fellépés lehetőségei, amelyekről a hét végén Brüsszelben tárgyalnak, a római miniszteri tanács elé kerülnek. Az októberi csúcstájékoztató létrejötté végső soron attól függ, hogy a szembenálló felek tesznek-e a kompromisszumhoz elegendő engedményt. A tegnapi római megbeszélésekről csak különféle találgatások futottak be, a mai, esetleg a holnap hajnalig elhúzódó alkudozások befejeztével viszont már eldölhet, hogy Pompidou elnök bejelentése szeptember 21-i sajtóértekezletén az októberi csúcstájékoztató összehívását.

V. A.

NAPRÓL NAPRA

- ◆ A CSÚCSTÁJÉKOZÓ MEGTARTÁSA FEJÉBEN A francia kormány a jelek szerint engedményeket akar kicsikarni partnereitől, mondják az első jelentések a Rómában megkezdett miniszteri találkozókról. A miniszterek tárgyalásának alapjául szolgáló brüsszeli javaslat szerint alapvető kérdésekben nincs lényeges nézeteltérés a tíz résztvevő között, de az EGK bizottsága nem foglal állást a közösség pénzügyi alapjának, valamint a valuta- és gazdaságpolitika párhuzamosságának kérdésében. Mint ismeretes, ezek azok a témák, amelyekben a francia álláspont ellentétes a partnerekével.
- ◆ NEM KÜSZÖBÖLTÉ KI A VALUTAVÁLSÁGOK VESZÉLYÉT a tavaly decemberi paritás-átrendezés. Ezzel indokolja a Nemzetközi Valuta Alap évi jelentése a valutareform sürgősségét. Új elem a jelentésben az, hogy az Alap, korábbi állásfoglalásával ellentétben, elismeri: nemcsak a spekuláció okozta a tavalyi valutaváltságot, hanem a nemzetközi fizetési forgalom kiegyensúlyozatlansága is.
- ◆ A LEGÚJABB SZOVJET-FINN MEGÁLLAPODÁSOK alapján tovább bővül a gépek és berendezések kereskedelme a két ország között. Finnországban szovjet gépekkel és műszaki közreműködéssel növelik egy kohászati üzem kapacitását, Finnország pedig újabb farostlemező földolgozó-gépsort szállít a Szovjetunióknak. A szovjet-finn kereskedelem kilátásaival foglalkozik cikkünk a második oldalon.
- ◆ A CUKORRÉPATERMESZTÉS SZÍNVONALÁNAK fejlesztése, jobb természettechnikai eljárások kidolgozása a magyar mezőgazdaság legfontosabb feladatai közé tartozik. A fejlesztéshez nagy értékű gépi beruházások szükségesek. Írásunk univerzális gépek importját ajánlja, amiben lehetőség nyílna kooperációs gyártás kialakítására is.
- ◆ A LIPCSEI VÁSÁR szempontból is eredményes volt. Vállalataink azonban nem használták ki eléggé a szocialista integrációba való bekapcsolódás lehetőségeinek bemutatását — írja tudósítónk.
- ◆ A BÚZÁÁRAK EMELESE ELLEN TILTAKOZOTT JAPÁN az Egyesült Államoknál, Kanadánál és Ausztráliánál. Tokió kifogásolja, hogy ezek az országok nincsenek tekintettel a hagyományos importőrök, mint például Japán, érdekeire és a búza világpiaci árának emelkedését áthárítják a vevőre.

Nyugati javaslat

Fórum a kelet-nyugati kereskedelem szabályozására

A tőkés és a szocialista országok kereskedelmi kapcsolatát szabályozó új nemzetközi gazdasági szervezet létrehozását javasolja egy New Yorkban most megjelent kiadvány. „A szocialista országok felé irányuló új kereskedelem-politika” című 68 oldalas munka készítői — az amerikai üzleti élet vezetőiből és egyetemi professzorokból álló úgynevezett nem politikai kutató és oktató közösség — azt indítványozták, hogy a létrehozandó szervezet működjön a tőkés és a szocialista országok kereskedelmét gátló számos tényező megoldásának nemzetközi vitafórumaként. Ezenkívül javasolják, hogy a tőkés-országok kutassák fel a rubel és a szocialista országok más valutái konvertibilitásának lehetőségét. A tanulmány a kelet-nyugati gazdasági kapcsolatok multilaterális kereskedelem-politikájával foglalkozó részét az amerikai Gazdasági Fejlesztési Bizottság (CED) kutatási és politikai albizottsága készítette a nyugatnémet CEPES, a francia CRC, az angol PEP, a svéd ESNS és a japán

Keizai Doyukai gazdaságfejlesztési bizottság közreműködésével. A bizottság egy másik, az amerikai kereskedelem-politikával foglalkozó írásában azt javasolja, hogy az USA hozzon további intézkedéseket a szocialista országokkal folytatott kereskedelmi és hitelvétekenység könnyítésére, és biztosítsa számukra a többi fejlett tőkés-ország által élvezett elbánást. Meg kell szüntetni minden korlátozást, amely a szocialista országokba irányuló exportot sújtja, kivéve a katonai berendezések és a haditechnológia kivételével kapcsolatos megszorításokat — indítványozza a kiadvány. A továbbiakban azt javasolja, hogy az USA, a kölcsönös előnyök alapján, terjezsse ki a legnagyobb kedvezmény elvénél érvényét a Szovjetunióra és a többi szocialista országra, és javítsa hitelfeltételeit a velük folytatott kereskedelemben. Az ajánlások nem vonatkoznak a VDK-val, a KNDK-val és a Kubával folytatandó kereskedelemre, amelyekkel szemben az amerikai kormány teljes embargót alkalmaz. (Reuter)

REKORDOT ÉRT EL A JAPÁN IMPORT

Rekordot döntött augusztusban a japán import. Az importengedélyeken alapuló adatok 2 milliárd 124 millió bevitt mutatnak, ami 54,6 százalékkal magasabb a tavalyi év megfelelő hónapjában elért szintnél. Tokióban ezt a takarmánygabona-, az élelmiszer- és a tüzelőanyag-szállítók-nak a tengerész-sztrájkot követő beérkezésével, az Amerikától 100 millió dollár értékben vásárolt nukleáris erőművel, valamint az üzleti fellendüléssel magyarázzák, amely a fogyasztási cikkek importját megemelte. E hónap végéig a japán kereskedelmi és ipari minisztérium olyan intézkedéseket dolgoz ki, amelyek a kereskedelmi mérleg aktívumát az USA és Nyu-

gat-Európa viszonylatában csökkentik. A legfontosabb feladat a japán termékek exportjának fékezése, amit főként a japán gégek exportjának önkéntes korlátozásával kívánunk elérni. Tanaka miniszterelnök utasította a kormány gazdasági ügyekkel foglalkozó minisztereit, hogy olyan módszert dolgozzanak ki, amellyel az Export-Import Bank alapjait az import ösztönzésére fordíthatják. Tokiói hivatalos körökben bejelentették, hogy exportadó vagy pótdó adóval alkalmasan csökkenthető a kereskedelem, de csak export-pótdóval akadályozható meg, hogy egyes termékek bizonyos piacokat elárasszanak. Erre példaként a színes televízió Angliába irányuló exportját jelölték meg. (Reuter)

Amerikai ellentámadás az eurodollár frontján

A New York-i Federal Reserve azt tervezi, hogy 10 százalékos kötelező tartaléklétet ír elő az amerikai bankok eurodollár-követeléseit után. Ezek a követelések jelenleg mentesek a tartalékkötelezettség alól. Az intézkedés, ha életbe léptetik, gyorsabban és nagyobb összegben irányíthatja vissza az eurodollárt Európába, mint ahogyan a nyugatnémet javaslat (a központi bankok eurodollár követeléseinek leépítése) Amerikába áramoltatná ezeket az összegeket — írja a Reuter-iroda pénzügyi szerkesztője.

A kommentár szerint még sok idő eltelhet, amíg a Közös Piac és a csatlakozó országok központi bankjai végrehajtják a nyugatnémet elgondolást és felszámolják eurodollár-beteiket. A beharangozott amerikai intézkedésnek ezzel ellentétes hatása már korábban megmutakozhat. Mint Washingtonban rámutatnak, a Federal Reserve csak három hónap múlva dönt véglegesen arról, hogy bevezesse-e a kötelező tartaléklétet. Így az amerikai bankoknak bőven marad idejük, hogy megszabaduljanak az eurodollár összegektől, amelyeket ez a kötelezettség terhelne.

Szovjet-spanyol megbeszélések

Szovjet és spanyol diplomaták ülnek össze e héten Párizsban. A megbeszélés kereskedelmi megállapodáshoz, később esetleg a hivatalos diplomáciai kapcsolatok felvételéhez vezethet — mondják jól értesült madridi körökben. A kereskedelmi megállapodás lehet az első lépése az 1939-ben megszakadt diplomáciai kapcsolatok újrafelvetelének. A spanyol kereskedelmi delegáció élén Ceron, a kereskedelmi minisztérium egyik vezetője áll. A tárgyalásokról hivatalos közleményt ugyan nem adtak ki, de a beavatottak szerint a megállapodás lehetővé teszi majd, hogy spanyol kereskedelmi irodák nyissanak Moszkvában és hasonló szovjet létesítményt Madridban. Az elmúlt években Spanyolország folyamatosan kiépítette konzuli és kereskedelmi kapcsolatait a kelet-európai országokkal és — a hivatalos megállapodás hiánya ellenére — a Szovjetunió vált Spanyolország áruinak egyik legfontosabb vásárlójává. Tájékoztató körök szerint a hivatalos megbeszélést nehezhizheti a spanyol polgárháború végén a Szovjetunióba menekített köztársasági aranytétel. Ceron azonban nem vetette fel ezt a kérdést Moszkvában tett márciusi látogatásán és az sem valószínű, hogy a mostani, tapogatózó jellegű megbeszéléseken felmerül. (Reuter)

Kuba kül gazdasági kapcsolatainak új vonásai

Kuba szorosabb gazdasági kapcsolatokat keres a Nyugattal, Kuba kitör az elszigeteltségből — ilyen és hasonló címekkel több írás jelent meg a közelmúltban a nyugati sajtóban. A karib-tengeri szigetország — a Japánal való igen jó kereskedelmi kapcsolatok mintájára — szeretné kiépíteni az együttműködést a tőkés világ fejlett és fejlődő országaival egyaránt, másrésztől viszont a nyugati félteke több állama felismerte Kubában a gazdasági lehetőségeket.

A szigetország, amely júliusban csatlakozott a KGST-hez, igyekszik fokozni kapcsolatait a Közös Piac országaival és más nem szocialista államokkal — írja a *Handelsblatt*. A nyugat-amerikai gazdasági napilap georgetowni tudósítója idézi Raul Roa külügyminisztert, aki az el nem kötelezett országok külügyminisztereinek guyanai konferenciáján kifejtette, hogy országa új piacokat keres termékeinek és egyidejűleg fokozni szeretné az importból származó termékek választékát.

Kubát a Nyugattól való gazdasági elszigeteltség kényszerítette a KGST-hez való csatlakozásra, de szükség esetén bármikor kiléphet a szervezetből — írja a tudósító és idézi Raul Roa-t, aki Georgetownban kifejtette: „ha kereskedelmi kapcsolatainkat az amerikai kontinensen belül intenzívebbé tudjuk tenni, és ebben a KGST-tagság hátráltatna, kiléphetünk a szervezetből.” Ez is igazolja — véli a tudósító —, hogy a szigetország enyhíteni szeretné az egyedülálló gazdasági függőségen, amely a szocialista országokhoz köti és javítani szeretné kapcsolatait az amerikai kontinens országaival, beleértve az Egyesült Államokat. Figyelemmel kísérik az országban a Közös Piac reagálását Kuba változó nemzetközi helyzetére. A reagálás részben abban is nyilvánul, hogy az EGK egyre nagyobb hajlandóságot mutat a fejlődő országoknak nyújtott vámpreferencia-rendszer Kubára való kiterjesztésére is.

Tíz évvel azután, hogy Kubát kizárták az Amerikai Államok Szervezetéből, lassanként sikerül kitörnie az amerikai kontinensen a gazdasági elszigeteltségből — írja a *Financial Times*. Az elmúlt másfél évben Chile és Peru diplomáciai kapcsolatokat létesített Havannával, Jamaicával, Venezuelával, Panamával, Ecuadorral és Argentínával felülvizsgálja a Kubával szemben követett politikát. A hivatalos kapcsolatokat Kanada és Mexikó az elmúlt évtizedben is fenntartotta Kubával.

A Kuba és Latin-Amerika közötti viszony javulását több tényező tette lehetővé. Egyrészt a kubaiak forradalmi tevékenysége alábbhagyott a kontinensen, másrészt Nixon elnök váratlan pekingi és moszkvai útja új helyzetet

teremtett az amerikai földrészen is. Több latin-amerikai kormány úgy véli, hogy Washington ugyanolyan váratlanul módosíthatja Havannához fűződő kapcsolatait, mint Peking esetében.

Ezek a feltételezések adtak tápot különféle találgatásoknak. Kissinger nemzetbiztonsági főtanácsadó mexikói nyaralása idején — egyesek szerint — állítólag villámlátogatást tett Havannában. Júliusban amerikai tengerkutatók vettek részt egy tudományos ülészen Kubában és a részvétel titkos politikai megbeszélésekre adott lehetőséget — mondják mások. Egyelőre azonban semmi látható jele nincs az amerikai—kubai viszony megváltozásának. Erdemes megemlíteni, hogy McGovern szenátor a demokrata párt elnökjelöltje ígéretet tett, hogy megválasztása esetén eltérli a Kubával szemben alkalmazott blokádot és tárgyalásokat kezd Castro kormányával.

Kuba külkereskedelme a forradalom óta szinte kizárólag európai országokkal, ezen belül is főként a szocialista világgal bonyolódott le. A latin-amerikai államokkal való diplomáciai kapcsolatok helyreállítása kereskedelmének irányát részben megváltoztathatná. A Chiléhez és Peruhoz fűződő diplomáciai kapcsolatok fontosabb kereskedelmi vonatkozásai nincsenek, mert ez a két ország távol fekszik Kubától. Venezuelától viszont nagy jelentőségű lenne. A karib-tengeri szigetország a kőolajat kedvező feltételekkel szerzi be a Szovjetunióból, de még így is, főként a rövidebb szállítási távolság miatt, olcsóbban vásárolhatná a szomszédos Venezuelától. Panama fontos kereskedelmi hídfőállás lehetne Kubának. Élénkülnek a kapcsolatok Jamaicával is, amely a közelmúltban konzulátust nyitott Havannában.

A hivatalos és kereskedelmi kapcsolatok javítása Venezuelával, Panamával, és Jamaicával újabb ösztönzést adhat a Mexikóval folytatott árucserének is, s azt jelentené, hogy gyakorlatilag egy évtizedes teljes elszigeteltség után Kuba ismét bekapcsolódhatna a regionális kereskedelemben. Ennek további hatása az ország nemzetközi pozíciójának és a KGST-n belül elfoglalt helyének megerősödése lenne — fejezi be cikkét a londoni lap.

A VG JELENTI

● Románia és Indonézia több megállapodást kötött a hét végén. Románia teherautó-összeszerelő üzemét, orvosi műszergyártást és transzformátorokat gyártó üzemét épít Indonéziában. A gazdasági együttműködés kiterjesztésének keretében hozzájárul Indonézia kőolajkincseinek felderítéséhez és kiterjesztéséhez.

● Az amerikai földművelésügyi minisztérium, a takarmánygabona tanács és a szójababtenyésztők szövetségének képviselői e hónap végén Lengyelországba látogatnak a takarmánygabona és a szójabab eladásának fellendítése érdekében.

● Befejezte munkáját a Malakka-szoros nyugati részét vizsgáló indonéz—malajziai—singaporei—japán bizottság. A közösen összeállított jelentés javaslóan fogja a szoros kimélyítését, hogy alkalmassá tegyék 200 000 tonnánál nagyobb tankhajók áthajózására is.

● Scheel nyugatnémet külügyminiszter Máltában folytat tárgyalásokat Mintoff miniszterelnökkel. A megbeszélések középpontjában Máltának a Közös Piac-hoz és a NATO-hoz fűződő viszonya, valamint az NSZK és Málta gazdasági kapcsolatainak témája áll.

● Szombaton Bukarestben mezőgazdasági, élelmiszeripari és vízgazdálkodási gépkészítést nyit. A látogatók 700 különböző gépet és berendezést tekinthetnek meg.

● Egyeztetette távlati fejlesztési tervét a pozsonyi Slovnaft vegyipari kombinát és a burgasi olajvegyérségi kombinát. A két vállalat együttműködésében a jövőben nagyobb súlyt fektetnek a tudományos-technikai és termelési együttműködésre. Előirányozták a dokumentációk cseréjét és a külföldi licenckel felhasználásának egyeztetését.

● A jugoszláv—iráni gazdasági együttműködési vegyes bizottság negyedik ülészakát tartja a hét végén Teheránban. Az ülésen megvitatják a két ország gazdasági együttműködésének minden vonatkozását. Különös hangsúlyt helyeznek az árucserre-forgalom, a beruházások, a mező- és erdőgazdaság és a bányászat területén való együttműködés fejlesztésére.

● A lengyel állam vezetői is felkeresik a Gdyniában e hó második felében lehorogonyzó japán üszókiállítást, a Sakuru Maru hajót. A japán írók terveiket bemutató üszókiállítás több nyugati- és kelet-európai kikötőbe ellátogat.

● Botswana afrikai köztársaság 2 millió 500 ezer rand (több mint 3 millió dollár) hitelért kéri Dániától. Az összegből gépkocsiszerviz berendezéseket vásárolnak a közúti szállítás és a kórházak számára.

● A japán—kinai közeledés előjelei, s ennek várható üzleti eredményei felénkítették a tokiói tőzsdét. A nagyvállalatok részvényeinek jegyzése hét-főn rekordszintre emelkedett.

● A chilei fővárosban nemzetközi lakásépítési kiállítás nyílt meg. A santiago-i kiállításon 30 ország képviselteti magát.

● Japán 124 185 tonna rendes acélerméket szállít Kínának. Az exportserződés értéke meghaladja a 38 millió jüant, a szállításokat még az idén lebonyolítják.

● Néhány napos látogatásra Olaszországba utazott Olszewski lengyel vegyipari miniszter. Az olasz gazdaság vezetőivel és néhány nagyvállalat képviselőivel mindenekelőtt a tudományos-technikai és termelési együttműködésről tárgyal. A lengyel küldöttség tagjai megismerkednek az olasz vegyipari üzemek szervezeti rendjével és a termelés technológiájával.

● Moszkvában ünnepélyesen felavatták az automata telefonvonalat Moszkva és Szófia között. Ezek után Moszkvában csak a 65 902-es számot kell tárcsáznia és jelentkezni a bolgár főváros.

● Befejezte tanácskozásait a KGST-országok szakértőinek az Odera—Dunacsatorna megépítésével foglalkozó értekezlete. A határozat megállapította, hogy az Odera—Dunacsatorna megépítésének ügyét fel kell venni a KGST állandó szállítási bizottságának munkatervébe. A létesítmény építési elveinek megállapítása és a megépítésre vonatkozó határozat meghozatala után, 1976—1980 között el lehet készíteni a csatorna építésének terv- és költségvetési dokumentációját.

● A júniusban kapott hivatalos kiviteli engedély alapján az amerikai Boeing Művek megállapodást kötött a Kínai Népköztársasággal 10 darab Boeing—707 lökhajtásos utasszállító repülőgép szállítására. Az üzlet értéke 150 millió dollár.

● Újból leértékeltek az uruguayi pesót. Az augusztus 15-én megállapított 592—598 pesóról 621—627 pesóra változtatták a dollárhoz viszonyított árfolyamot.

● A Varsóból Bielsko Bialába áttelepített gépkocsigyárban megkezdődött a Trabanthoz hasonló Fiat-licenc alapján gyártott Syrena—105 személykocsi sorozatgyártása. Az üzemben naponta átlag 100 autó hagyja el a futószalagokat, jövőre mintegy 35 000 darab kerül a lengyel piacra.

● Bariban megnyitja a hagyományos levantei vásár. A vásáron 36 ország vesz részt hivatalosan és 85 külföldi ország képviselteti magát cégeken keresztül.

Befejeződtek a lengyel—jugoszláv tárgyalások

Véget értek Olechowski lengyel és Hadzsics jugoszláv külkereskedelmi miniszter belgrádi tárgyalásai. A lengyel miniszter két napig tartózkodott Jugoszláviában. Látogatása első napján megtekintette a zágrábi vásárt. Partnerével folytatott megbeszélésein a lengyel—jugoszláv gazdasági együttműködést vitatták meg, elsősorban a kooperációk bővítésének szükségességét a gépiparban. Leszögezték, hogy erősíteni kell az együttműködést az új technológiák meghonosításában és jobban ki kell használni az árucserre bővítésének lehetőségeit.

A zágrábi vásáron való lengyel részvétel is a kooperációs kapcsolatok erősítését kívánja szolgálni. A lengyel—jugoszláv árucserre-forgalom 1971-ben 37 százalékkal haladta meg az 1970. évi, 1972-ben pedig körülbelül 15 százalékkal növekszik. Az ütemet növelni főként kooperációk révén lehet — mondta Zágráiban Olechowski. Az árucserre-forgalomban elsősorban a nyersanyagok és a fogyasztási cikkek kölcsönös szállítása növekedhet. Ez a téma a lengyel—jugoszláv gazdasági és tudományos-technikai együttműködési vegyes bizottság legközelebbi ülésén is napirendre kerül. (PAP)

Román—lengyel együttműködési jegyzőkönyv

Román—lengyel együttműködési jegyzőkönyvet írtak alá Varsóban. A felek megtárgyalták a gépipar, a vegyipar, a könnyűipar, az élelmiszeripar és a mezőgazdaság további együttműködésének feltételeit. Románia javaslatot tett a fémipar, a fém- és fafeldolgozó szerzőgépek, az építőipari, a könnyű- és az élelmiszeripari berendezések gyártásának hosszú távú specializációjára. A jegyzőkönyv szerint ez év harmadik negyedévében megkezdődik a következő öt éves terv előirányzatainak egyeztetése, hogy a központi tervező szervek munkájukban figyelembe vehessék a tervek koordináció során kijelölt célokat. (Agerpres)

Megegyezés jelei az olajvitában

Még e hónap vége előtt létrejöhet a végleges és teljes megállapodás a részesedési kérdésben a Perzsa-öböl menti kitermelő országok és a nyugati olajkonzernek között — véli Jamani saúd-arábiai olajipari miniszter, aki Bejrút közelében harmadik hete tárgyal a kitermelő országok nevében. A libanoni *An-Nahar* című lap értesülése szerint a tárgyalások a mostani néhány napos szünet után hamarosan Genfben folytatódnak.

Az olajvállalatok tárgyalóküldöttségének szóvivője is arról számolt be a sajtó képviselőinek, hogy az elmúlt napokban reményteljelt előrehaladást értek el. A DPA jelentése szerint a tárgyalások mostani fordulóján a 20 százalékos állami részesedés részletei körüli vitában próbálnak egyezsége jutni. Ebbe beletartozik, milyen elszámolás alapján határozózzák meg a 20 százalékos, milyen kártalanítás fizetendő érte és hogyan értékesítsék a jövőben a 20 százalékos részesedés folytán állami kézbe kerülő kőolajat.

A svéd külkereskedelem

Svédországnak az EFTA országaiba irányuló exportja 1972 első felében 5 százalékkal múlta felül a múlt évi januári—júniusi időszak kivételét és 9 milliárd 116 millió koronára emelkedett. A teljes svéd export ebben az időszakban a svéd központi statisztikai hivatal szerint 4 százalékkal, 19 milliárd 937 millió koronára emelkedett. Svédországnak az EGK-ba irányuló exportja 1972 első felében 1 százalékkal, 5 milliárd 170 millió koronára csökkent. Az EFTA-országokból származó import 9 százalékkal, 7 milliárd 568 millió koronára növekedett, a teljes import 5 százalékos növekedésével szemben. A közös piaci országokból származó import 8 százalékkal volt nagyobb és 6 milliárd 333 millió koronát tett ki. Ezzel a két területtel bonyolított a svéd külkereskedelem több mint 70 százaléka.

Az Egyesült Államokba 14 százalékkal, 1 milliárd 500 millió koronára nőtt a svéd kiviteli, az import pedig 13 százalékkal, 1 milliárd 428 millióra csökkent.

A kelet-európai országokba irányuló svéd export 769 millió koronát tett ki és 1 százalékkal múlta felül az előző évi. A svéd import 4 százalékkal, 773 millió koronára mérséklődött. (SIP)

A bolgár—iraki vegyes bizottság ülészaka

Az áruforgalom növeléséről és az iraki olajért cserébe adott komplett berendezések exportjáról írtak alá szerződéseket a bolgár—iraki közös bizottság ötödik ülészakán Szófiában. A vegyes bizottság napirendjén szerepelt a továbbiakban a mezőgazdaság és a talajjavítás kérdéseinek közös erőfeszítéssel történő megoldása. (BTA)

A SZOVJET—FINN KERESKEDELEM KILÁTÁSAI

A Közös Piac kibővítésével és a 16 országból álló nyugat-európai ipari szabadkereskedelmi övezet megalakulásával párhuzamosan egyre nagyobb figyelmet fordítanak a gazdasági szakértők a szovjet—finn gazdasági kapcsolatokra. Az EGK-integráció továbbfejlesztésével egyidejűleg ugyanis új formák jelennek meg a két ország együttműködésében és az árucserre-forgalomban fokozott szerephez jutottak a hosszú lejáratú szerződések, melyek nagyrészt kooperációs megállapodásokkal is párosultak. Úgy tűnik, a szovjet—finn kereskedelem a kelet—nyugati kereskedelem legjobb példájává vált.

A két ország közötti árucserre-forgalom 1970—re megötszöröződött 1948-hoz képest. Jelenleg Finnország a Szovjetunió negyedik legnagyobb tőkés partnere, részesedése az árucserre-forgalomban 2,5 százalék, míg a Szovjetunióval a finn kereskedelem 15 százaléka bonyolódik. Több termékben azonban sokkal jelentősebb a szovjet részesedés, a finn Diesel-olajimportnak csaknem 100, a kukoricaimportnak 90, a gyapotimportnak 80, a kőolajimportnak 70 és az egyéb fűtőanyagok behozatalának 40 százaléka származik onnan. A forgalom az 1968. évi 495 millió rubelről tavaly 580 millióra emelkedett és idén előrejelzések szerint meg fogja haladni a 600 millió rubelt. Tavaly a finn kiviteli — 1968 óta először — elmaradt a szovjet exporttól. A korábbi évek 14—28 milliós rubeles finn exporttöbbletével szemben 1971-ben jelentős aktívum mutatkozott a Szovjetunió oldalán. Ennek fő oka valószínűleg az, hogy a Szovjetunió szállítási fa- és vegyipari alapanyagokból, kukorikából és fűtőanyagokból dinamikusan növekedtek az elmozdított mennyiségek. De ezen árucsoport részesedése így is kimagasló, a szovjet import 43 százalékát adta, míg a szovjet kivitelen ezek az áruk csak 5 százalékkal részesedtek. A szovjet külkereskedelem legfőbb törekvése ebben a viszonylatban az, hogy növelje a gépek és berendezések kivitelt Finnországba.

A hosszú lejáratú együttműködési megállapodások közül a tavaly áprilisban *Karjalainen* akkori miniszterelnök moszkvai látogatása alkalmával aláírtak érdemelnék különös figyelmet. A gazdasági, ipari és technológiai együttműködés fejlesztéséről szóló egyezmény mellékletül három jegyzőkönyv szolgált. Az első Finnország távlati energiagazdálkodása szempontjából nagy jelentőségű. Eszerint 1974 és 1993 között egyre emelkedő évi mennyiségben (ez a kezdeti 0,5 milliárd köbméterrel 1979-re 1,4 milliárdra emelkedik, 1980 és 1993 között pedig évi 3 milliárd köbméter tesz ki) szállít a finn partner szomszédja részére csővezetékén földgázt, aminek kizárólagos importőre az állami Neste Oy társaság lesz. Idén már magánjogi szerződés is született a 160 kilométeres csővezeték építésére, melyen a szovjet földgázt Finnországba szállítják. A finn fél a gázt speciális csővekkel ellenteljezi, a szállító a Rautaruuki — Oy szintén szovjet segítségével létesült — kombinát lesz és a csőmennyiség évente mintegy 60—75 ezer tonna. Elképzelhető egyébként, hogy az épülő földgázvezetéknek nem lesz Finnország végállomása, hanem svéd érdeklődés esetén meghosszabbítják.

A második jegyzőkönyv az úgynevezett Szovjetország-terv közös megvalósításáról rendelkezik. A közös vállalkozás tárgya egy szovjet papíripari kombinát kibővítése és modernizálása, értéke 500—600 millió finn marka. A terv szerint a vállalat cellulóztermelésre és a rekonstrukció és kibővítés következtében a jelenlegi évi 80 000 tonnáról 1975-re 135 000 tonnára növekszik és megvalósul egy 55 000 tonna évi kapacitású kábelpapírgyár is. Finnország nemcsak gép- és berendezésszállításokkal működik közre a szovjetországi kombinát kivitelésében, hanem szakembereket is küld a szerelési munkák végrehajtására és ellenőrzésére. Becs-

lések szerint mintegy 1000 finn dolgozik majd a terven, ez nagyban enyhíti Kelet-Finnországi foglalkoztatottsági problémáit. (Finn munkások jelenleg is dolgoznak szovjet területen, részt vesznek például egy tallini szálloda építésében.) Szó van egy hatalmas szibériai felfedező kombinát közös létesítéséről is, amiről már régóta folynak a tárgyalások, de megegyezés még nem született.

A harmadik dokumentum a második finn atomreaktor megépítését irányozza elő. Az első Loviisaban szintén a Szovjetunió építi, a tervek szerint ez 1976-ban lép üzembe, míg a második — helyileg ugyanott — két év múlva követi. Egyidejűleg megállapodás született arról is, hogy az első reaktor működtetéséhez szükséges nyersanyagot a Szovjetunió húsz éven keresztül fix áron biztosítja.

Finnország az 1971—75. évi kereskedelmi egyezmény keretében biztosította olaj- és szén szükségletének egy részét is, az öt év alatt 500 millió rubel értékben importálta a Szovjetunióból kőolajat és ez évben szénbehozatalának 6 százaléka származik onnan. De hasonlóan nagyvolumenű szerződések szabályozzák a finn export egy részét is. 1970-ben, tehát még az új hosszú lejáratú megállapodás megkötése előtt — a Szovjetunió három, egyenként 36 ezer tonnás jégtróhajót és hat forgácslemezgyár berendezését rendelte meg Finnországtól. Az árucserre-forgalom pedig az 1971—1975 közötti időszakban 2,8 milliárd rubelt tesz ki, ez a megelőző öt év tényszámához képest 300 millió rubel emelkedést jelent. Míg kezdetben a két ország főként nyers- és alapanyagokat szállított egymásnak, addig a következő években fokozottabb szerephez jutnak kölcsönösen a gép- és berendezésladások. Így például a Szovjetunió növeli személygépkocsi-kivitelét — a finn utakon közeledek személyautók közül majdnem minden tízedik Moszkvics típusú — és többet exportál traktorból és nem mezőgazdasági gépkocsiból is, míg Finnország a „hagyományos” fagegnymelő berendezések, a cellulóz- és papíripari gépek és a hajók kivitelt fokozza majd.

Finnország külkereskedelmében a jövőben is nagy szerepet fog játszani a szovjet viszonylat, a fejlett tőkésországgal folytatott kereskedelme ugyanis állandóan deficités, így az ország érdekében a két ország főként nyers- és fűtőanyag szükségletét a Szovjetunióból szerezze be. A Szovjetunió számára pedig — az árucserre-forgalom mellett — mind hasznosabbá válhat a határmenti területek fejlesztéséhez nyújtott finn gazdasági és technikai segítség.

G.—L.

Szovjet—finn kooperációs ügyletek

Moszkvai tudósítónktól:

A Szovjetunió és Finnország legnagyobb aláírt két megállapodása alapján tovább bővült a gépek és berendezések kereskedelme. A finnek már korábban 11 komplett farostlemezgyártó berendezést adtak el a Szovjetunióknak. Az egyenkénti kapacitás évente 100 ezer köbméter. Most farostlemez-feldolgozó komplett gépsor szállításban állapodtak meg. A bútorok és helyiségek borítására használható faanyagok pótló gépsor átadására 1974—1976-ban kerül sor. A Masimport és a Raumare cég szerződésében a szállításra kerülő berendezés kapacitását évi 10 millió négyzetméterben kötik meg.

A finnországi rachi kohászati üzem kapacitását 850 ezer tonnáról 1,7 millió tonnára növelik. A beruházók úgy döntöttek, hogy a bővített szovjet műszaki együttműködéssel és gépészilátszával valószínűleg meg. A megállapodást a Rautaruukke finn cég és a Technopromexport képviselői már aláírták. Szó van továbbá arról is, hogy szovjet vállalatok együttműködnek a finnekkel egy hőerőmű bővítésében.

Folytatódik a gabonabotrány az USA-ban

A Demokrata Párt elnökjelöltje is követeli a szovjet—amerikai gabonaügylet amerikai lebonyolításának felülvizsgálatát. McGovern egy választási beszédben azt állította, hogy a szovjet—amerikai búzaügylet részleteinek közzététele előtt néhány gabonaexportőr a mezőgazdasági minisztériumból szerzett hírek alapján a farmerektől alacsonyabb áron felvásárolta a búzát. Az ügylet közzététele után emelkedtek a búzaárak, így jelentős haszonhoz jutottak a gabonaexportőr cégek, illetve jelentős haszontól ütöttek el a farmereket.

Butz, az USA mezőgazdasági minisztere a vádak nyilvános visszavonását követelte McGovern-től, azzal, hogy nemcsak az ő, de Peterson kereskedelmi miniszter és Nixon elnök személyi hitelté is rontja.

A minneapolis Cargill Corp. közleményt tett közzé, melyben McGovern állításait adatainak, teljesen abszurdnak és az amerikai szabadverseny-rendszer különösen veszélyeztetőnek nevezte. A Cargill, az amerikai gabonaüzlet egyik vezető cége, amely a 750 millió dolláros búzaeladásban csak kisebb szerepet játszik, kijelentette, hogy semmiféle hivatalos szervtől biztos értesülést nem kaptak a szovjet vételi szándékról.

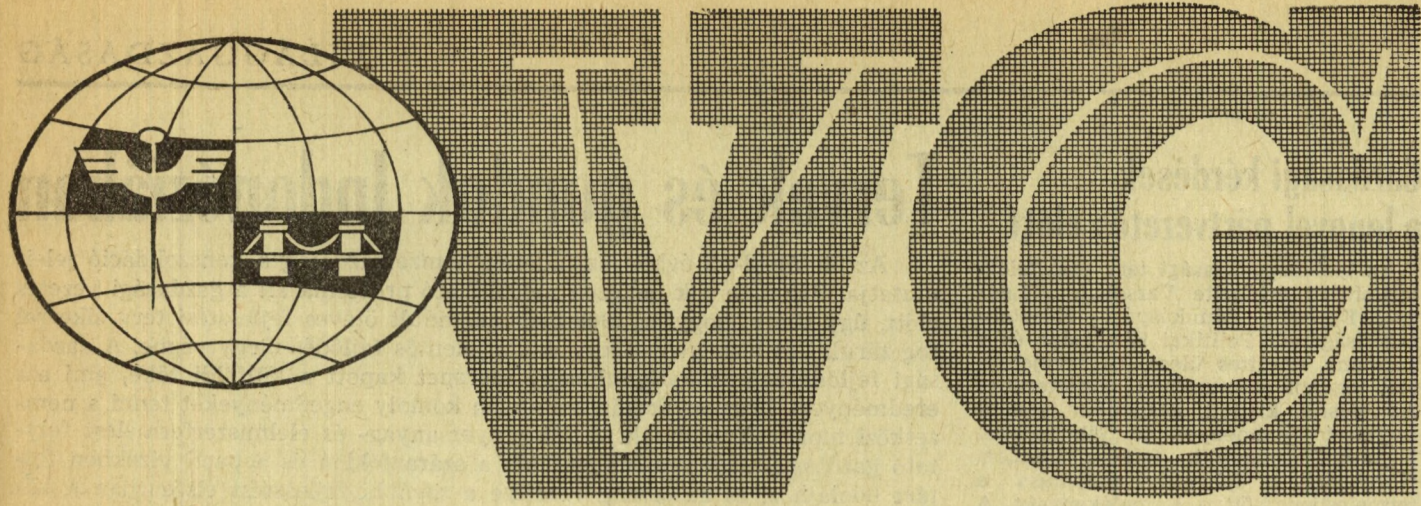
Tagadta, hogy az amerikai búzakereskedők nagyobb profithoz jutottak volna, mivel az az eladási árnak előreláthatóan kevesebb, mint 1 százaléka lesz, ami más, kevésbé versenyképes üzletágakban is alig elfogadható. (Reuter)

Latin-Amerika méltányosságot követel

A latin-amerikai országok ígéreteik betartását, „igazságosabb” kereskedelmi és gazdaságpolitika folytatását követelik a fejlett ipari országoktól a speciális Gazdasági és Koordinációs Bizottság santiagoi ülésén. A 23 latin-amerikai ország képviselője előtt elmondott beszédében Almeida chilei külügyminiszter hangsúlyozta annak szükségességét, hogy a latin-amerikai országok szoros együttműködésben készüljenek fel a GATT 1973. évi genfi ülészakára.

A bizottság tárgyalásokra hívta fel Japánt, hogy egyeztessék érdekeiket és álláspontjukat még a genfi ülészakán.

Cubillo, a chilei delegáció tagja kijelentette, hogy Latin-Amerika még szilárdabban fogja védeni érdekeit a fejlett ipari országokkal szemben. (Reuter)

VILÁGGAZDASÁG

1972. JÚLIUS 27., CSÜTÖRTÖK

IV. ÉVFOLYAM, 145. (894.) SZÁM

A SZOVJET—AMERIKAI VEGYES BIZOTTSÁG ÜLÉSE KERESKEDELMI TÁRGYALÁSOK MOSZKVÁBAN

Moszkvában megtartotta második tárgyalási fordulóját a szovjet—amerikai kereskedelmi bizottság, amelyet Nixon elnök májusi látogatása idején állítottak fel. A munkacsoportokra oszlova folytatott megbeszélések — az előzetes bejelentésektől eltérően — a kölcsönbérleti tartozások kérdésére is kiterjednek. Az amerikai küldöttség vezetője újra hangsúlyozta: reméli, hogy év végére sikerül tető alá hozni a kereskedelmi megállapodást. A kormányközi kereskedelmi tárgyalásokkal egyidejűleg egy amerikai gyáripari vállalat a bányagépgyártás területén kötött kooperációs megállapodást a Szovjetunióval. Washingtonban a kereskedelmi minisztérium optimista jelentést adott ki, amelyben a szovjet—amerikai kereskedelem nagy fellendülését jósolja.

A Peterson amerikai kereskedelmi miniszter vezetésével a szovjet fővárosban tartózkodó amerikai küldöttség a múlt pénteki első tárgyalási nap után tegnap tartotta a második megbeszélési fordulót a szovjet—amerikai kereskedelmi bizottság munkájának keretében. A bizottság öt munkacsoportot alakított a kereskedelmi egyezmény kidolgozása előtt álló akadályok elhárítására. A legkeményebb dió kétségtelenül az Egyesült Államok kölcsönbérleti követeléseinek kérdése, amelyet Washingtonban hónapokot át folytatott tárgyalások után sem sikerült tisztázni. A kölcsönbérleti tartozások napirendre tűzése eltér attól a programtól, amelyben Nixon elnök moszkvai látogatása idején megegyeztek. Hivatalos helyen nem indokolták a korábban megállapított napirend módosítását, de a Reuter-iroda tudósítója szerint a megfigyelők úgy vélik: mindkét fél arra a meggyőződésre jutott, hogy könnyebb lesz a tartozás összegében és a törlesztési feltételekben megállapodni, ha ezeket az általános kereskedelmi megállapodás keretében foglalják.

A vegyes bizottság múlt pénteken abban állapodott meg, hogy moszkvai ülésén Patolicsev szovjet külkereskedelmi miniszter, washingtoni ülésén pedig Peterson amerikai kereskedelmi miniszter elnököl. Peterson — aki egyébként a szerdai tárgyalásokon nem vett részt — sajtónyilatkozatban újra kijelentette, reméli, hogy még az év vége előtt sikerül megkötöni az általános szovjet—amerikai kereskedelmi egyezményt, amely magában foglalja a legnagyobb kedvezmény elvének kölcsönös érvényesítését is. Ezzel megszűnnek azok a vámsorompók, amelyek jelenleg akadályozzák a Szovjetunió exportját az Egyesült Államokba.

A szovjet—amerikai munkacsoportok a kölcsönbérleti tartozások ügyén kívül a szabadalmakról, az üzleti viták eldöntésének módjairól, közös vállalkozások létrehozásáról és a szovjet—amerikai kereskedelmi kapcsolatok normalizálásáért szolgáló különféle intézkedésekről tárgyalnak.

A bizottság legközelebbi plenáris ülését hétfőn tartja.

Valószínű, hogy a vegyes bizottság moszkvai ülészakát később Washingtonban még egy ülészak fogja követni. Mint Peterson megjegyezte, nem számít rá, hogy már a jelenlegi ülészakon sikerül kidolgozni a kereskedelmi egyezményt, de haladást remél más kérdésekben, például abban, hogy az amerikai vállalatok lehetőséget kapnak moszkvai kirendeltségek megnyitására.

A múlt héten jelentette be az amerikai Pullman-csoport, hogy a szovjet hatóságoktól engedélyt kapott moszkvai iroda megnyitására és üzleti tevékenység kifejtésére a Szovjetunióban. Ez az első eset, hogy amerikai korporáció ilyen jogokat kap a Szovjetuniótól.

A TASZSZ tegnapi jelentése szerint a Joy Manufacturing Company Moszkvában tartózkodó alelnöke megállapodást kötött az illetékes szovjet szervekkel bányai gépek gyártásában való együttműködésről. Az együttműködés licenccel, tudományos és műszaki adatok cseréjére, szakértők kölcsönös látogatására és közös kutatásra vonatkozik, mondja a TASZSZ jelentése, de nem tér ki arra, hogy ez a megállapodás konkrét szerződés formáját öltötte.

Az Egyesült Államoknak a Szovjetunióba irányuló exportja az idén elérheti a 350 millió dollárt, ami több mint 50 év óta (a háborús évektől eltekintve) csúcseredményt jelentene — jósolja az Egyesült Államok kereskedelmi minisztériuma. A minisztérium havi tájékoztatójában közzétett jelentés szerint idén az amerikai ipar előreláthatólag kétszer annyit szállít a Szovjetunióba, mint a múlt évben. A 350 millió dolláros becslés nem foglalja magában a június 8-án bejelentett 750 millió dolláros gabonaügyletet, amelynek keretében az augusztus 1-vel kezdődő 12 hónapos időszak alatt a Szovjetunió előreláthatólag legalább 200 millió dollár értékű gabonát fog lekötöni.

A minisztériumi jelentés — amelyet az AP hírügynökség ismertet — felhívja a figyelmet arra is, hogy az amerikai exportőröknek igen éles versenyt

nyel kell megküzdeniük a szovjet piacra, elsősorban Japán, az NSZK, Franciaország, Olaszország, Finnország, Svédország és Hollandia részéről. Mind ezek az országok tavaly nagyobb kereskedelmi forgalmat bonyolítottak le a Szovjetunióval, mint az USA. Hangsúlyozza a jelentés azt is, hogy a 350 millió dolláros exportérték, ha csúcseredmény is, az Egyesült Államok összes kivitelének csak elenyésző része, alig egy százaléka lesz.

A Szovjetunióban és a kelet-európai szocialista országokban összesen mintegy 600 millió dollár értékű amerikai exportra számít a minisztérium. Ez 200 millió dollárral haladna meg az 1971. évi kivitelt.

A nyugatnémet gazdasági miniszter Párizsban

Schmidt nyugatnémet gazdasági miniszter ma Párizsba érkezik, hogy megbeszéléseket folytasson francia kollégájával, Giscard d'Estainggal. A két miniszter elsősorban országok gazdasági kilitásairól fog tárgyalni. Költségvetési terveik fényében — írja a Reuter-iroda. A tárgyalásokon szóba kerülnek majd különböző nemzetközi gazdasági kérdések is, amelyekben a két országnak nem volt mindig megegyező a véleménye. Franciaország nagy jelentőséget tulajdonít a rögzített valutaparitásoknak, míg Schiller professor, Schmidt nemrég lemondott előde, a nemzetközi valutáris problémák liberálisabb megközelítését szorgalmazta. Az eszmecseréken valószínűleg megvitatják a töreközés ellenőrzésével kapcsolatos problémákat — Schiller e tekintetben hajlékonyabb volt, mint francia kollégája. Szóba kerül majd a Tizek közel-múltban tartott pénzügyminiszeri értekezlete is. Giscard d'Estaing a londoni konferenciáról hazatérően úgy nyilatkozott, hogy a rögzített valutaparitásokról vallott nyugatnémet elképzelések nem különböznek annyiban a franciáktól, mint azt korábban gondolta.

Az USA devizapiaci intervenciója

Az amerikai Federal Reserve — amely a központi bank szerepét tölti be — a jövőben is élni szándékszik a devizapiaci intervenció eszközével, hogy megfékezze a dollár ellen irányuló „indokolatlan” spekulációs támadásokat. Ezt hangsúlyozta Schultz pénzügyminiszter a kongresszus gazdasági bizottsága előtt tett nyilatkozatában (amelyet röviden már előző számbunkban ismertettünk).

Ismeretes, hogy az USA tavaly augusztus óta a múlt héten hajtott végre először intervenció műveletet a New York-i devizatőzsdén: nagy mennyiségben vásárolt dollárt nyugatnémet márkáért.

Nyilatkozott a bizottság ülésén Burns, a Federal Reserve Board elnöke is. A devizapiaci bizonytalanság — mondotta — valószínűleg mindaddig folytatódik, amíg létre nem jön a nemzetközi megállapodás a világ valutarendszerének reformjáról.

Mindazonáltal az utóbbi időben világszerte megerősödött a piacokon a bizalom, s ez „nem kis mértékben” a Federal Reserve múlt heti piaci beavatkozásának tulajdonítható. Az ismétlődő zavarok, köztük a legutóbbi fontválság, „határozott figyelmetztetést jelentenek”, hogy a valutareformra irányuló tárgyalásokat minél hamarabb meg kell kezdeni, nehogy újabb válságok keletkezzenek.

Burns megjegyezte, hogy az Egyesült Államok kereskedelmi és fizetési deficitje nem meglepő, mert a dollár devalválásának jótékony hatása csak nagyon lassan érvényesül. A leértékelés teljes hatásának kifejtéséhez két-három év szükséges. (Reuter)

NAPRÓL NAPRA

- ◆ VALÓSZÍNŰLEG MÉG AZ ÉV VÉGE ELŐTT SIKERÜL MEGKÖTNI A SZOVJET—AMERIKAI KERESKEDELMI EGYEZMÉNYT — mondotta Peterson amerikai kereskedelmi miniszter, aki a két ország gazdasági vegyes bizottságának moszkvai ülésén vesz részt. A megbeszélések az előzetes bejelentésektől eltérően a kölcsönbérleti tartozások kérdésére is kiterjednek. Az amerikai kereskedelmi minisztérium most kiadott jelentése a szovjet—amerikai kereskedelem nagy fellendülését jósolja.
- ◆ FORDULAT ÁLLT BE AZ ANGOL SZTRÁJKHELYZETBEN. Szabaddon bocsájtották az öt dokkmunkást, akikért a sztrájkmozgalom megindult. A brit szakszervezeti szövetség korábban általában sztrájkot hirdetett meg arra az esetre ha a dokkmunkásokat továbbra is fogvatartották volna. A héten több tiltakozó sztrájk is kirobant Angliában.
- ◆ SEMMITMONDÓ KÖZLEMÉNYT ADOTT KI A KÓOLAJEXPORTÁLÓ ORSZÁGOK SZERVEZETÉNEK (OPEC) 29. közgyűlése. A legfontosabb elem, hogy a határozat semmiféle utalást nem tartalmaz a szervezet tagjainak a nyugati oljávalalattokkal szembeni követeléseiről. Megfigyelők a dokumentumokból arra következtetnek, hogy megbomlott az OPEC tagjainak egysége.
- ◆ ENYHÍTIK AZ USA-BAN A BÉRELÉNŐRZÉST. Az ár- és bértanács további munkáskategóriák számára tette lehetővé, hogy az általa megállapított 5,5 százaléknál nagyobb béremelést követeljen. A lépés tíz millió munkást érint.

ATOMERŐMŰVEK ÉPÍTÉSE Bekapcsolódásunk a KGST-országok programjába

A KGST júliusban megtartott 23. ülészakának megbeszélésén igen fontos szerepet kapott a tagországok energiaszükségletének növekedése, illetve az energiatruktúrák világszerte tapasztalható gyors változása, és a szocialista országok együttműködése a korszerű energetikai rendszerek kiépítésében. Mint a közlemény is rámutatott, „az energetikai bázis fejlesztésének biztosítása és a KGST-tagállamok népgazdasága növekvő villamosenergia-szükségletének kielégítése céljából az ülészak ajánlásokat fogadott el az egyesített energiarendszerek párhuzamos működésének bővítésére, és az atomerőművek építésére”.

A közlemény idézett sorából voltaképpen a szocialista országok nagyszabású atomerőmű-programjának képe bontakozik ki. Mi indokolja, pontosabban, milyen gazdasági szükség-szerűség a magyarázata az atomerőművek elterjedésének? A kérdés vizsgálatát kezdjük egy kicsit korábbról. A tavaly Genfben az atomenergia békés felhasználására megrendezett nemzetközi konferencián a tanácskozás elnöke a következő szavakkal foglalta össze a világ országainak energiasztruktúrájában tapasztalható változást: „Az atomenergia ma már nem a jövőnek, hanem mindennapi életünknek energiatermelési forrása. A világban üzemelő, épülő, illetve az 1980-ig megrendelt atomerőművek kapacitása 150 ezer megawatt, teljes beruházási költségük pedig mintegy 45 milliárd dollár.”

A genfi tanácskozás és a mostani KGST-ülések számunkra két alapvető tanulságot hozott: nyilvánvalóvá vált, hogy az energiaszolgáltatásban a világon mindenütt évről évre nagyobb szerepet játszanak az atomerőművek, emellett kiderült, hogy sok kis és közepes ország teszi meg a kezdő lépéseket az új technika bevezetésére, elsajátítására, sőt legutóbbjuk nemcsak egy-egy erőmű felépítéséről határoz, hanem több évtizedre szóló komplex atomerőmű építési programot dolgoz ki.

Ezeket a törekvéseket természetesen főként gazdaságossági szempontok magyarázzák. Igaz, hogy az atomerőművek beruházási költsége — a korábbi feltételezésekkel ellentétben — nem csökken, sőt a jövőben előreláthatólag tovább növekszik, a szakértők többségének mégis az a véleménye, hogy az atomerőművek piaci versenyképessége hagyományos társaikkal szemben az utóbbi években nőtt. Kétségtelen, hogy az összehasonlító számítások meglehetősen sok pontatlanságot tartalmaznak, s a tapasztalatok azt mutatják, hogy a négyes- és hatszáz megawatt egységteljesítményű reaktorokban termelt villamosenergia önköltsége már ma is egyenlő, sőt esetenként kedvezőbb is, mint az olaj-, vagy széntüzteles erőművekben előállított energiáé.

A KGST 26. ülészaka, számolva az energiasztruktúra e gyors változásával, s azzal a ténnyel, hogy a szocialista

országokban az 1975 utáni évtizedben — az előzetes számítások szerint — két-három évenként kétszeresedik meg az atomerőművekben előállított energia, már most felhívta a figyelmet a nagyobb munkamegosztás szükségességére az atomerőmű-berendezések gyártásában, figyelembe véve a KGST-tagállamok 1980-ig terjedő és azt követő szükségleteit.

Ami a hazai elképzeléseket illeti, terveinket a szocialista országok fejlesztési programjához kívánjuk kapcsolni. A Magyarország és a Szovjetunió között az atomerőmű létesítésére megkötött egyezmény szerint az első magyar atomerőmű 1900—2000 megawatt teljesítményű lesz, s a Duna mellett, Pakson építik fel. A szerződés értelmében az első 440 megawattos egység 1980-ban kezd üzemelni, de már most vizsgálják annak lehetőségét, miként lehet az átadás határidejét valamelyest előbbrehozni. Az atomerőművet úgy tervezik meg, hogy elkészülte után mintegy 4000 megawattig bővíthető legyen.

Az atomerőművi programunkra való felkészüléssel párhuzamosan — figyelembe véve a legutóbbi KGST-ülések tanulságait — megkezdődtek a vizsgálatok arról, hogyan tudna bekapcsolódni iparunk a KGST-országok atomerőmű építési programjába.

Ami a magyar atomerőmű beruházásának előkészületeit illeti, a jelenlegi időszakban egyik központi kérdés, a szakemberek képzése. A számítások szerint 1985-ig több száz különböző szintű és képzettségű atomerőmű-mérnökre lesz szükség. A Nehézipari Minisztériumban már dolgoznak a szakembergárda felkészítésén. A magyar—szovjet államközi egyezményben a Szovjetunió vállalta a betanítást, az üzemeltetők mellett azonban gondnunk kell arra, hogy a következő években építési és szerelési szakemberekre is szükség lesz. Ezért a Nehézipari Minisztérium szakembereit a komplex oktatási program kidolgozásakor arra is gondolnak, hogy a képzés mellett a következő években lehetőséget kell teremteni rá, hogy az építők és a szerelők a környező szocialista országokba — ahol az atomerőmű építését a miénknél korábban kezdi meg — tanulmányútra utazzanak és a gyakorlatban is megismerkedjenek az atomerőművek építésének és szerelésének bonyolult munkájával.

A Pakson felépülő atomerőmű jelentőségében túlnő önmagán: a Duna menti energiabázis csupán az első szakasza egy nagyszabású hazai atomerőmű építési programnak. A távlati elképzelések szerint az évezred végére több mint 20 ezer megawatt energiát termelünk atomerőművekben. Mint a Nehézipari Minisztériumban is hangsúlyozzák, összehangolt munkára van szükség, ha azt akarjuk, hogy elképzeléseink szerint épüljön fel az első hazai atomerőmű, s ezzel egyidőben elkezdődjék az évtizedekre szóló atomerőmű-program megvalósítása.

K. Ny. J.

Megbomlott egység

AZ OPEC ÜLÉSÉNEK HATÁROZATAI

A kóolajexportáló országok szervezete (OPEC) bécsi központja közzétette az egy hónapja tartott 29. közgyűlés határozatát. Az eddigi szokástól eltérően a határozat semmiféle utalást nem tartalmaz a szervezet tagjainak a nyugati oljávalalattokkal szembeni követeléseire. Nem említi az Irak és az IPC közötti vitát és az OPEC főtítkárnak e vitában folytatott közvetítési erőfeszítéseit, és nem tartalmaz utalást Trinidad-Tobago felvételére sem.

Az OPEC hagyományainak megfelelően a közgyűlések határozatait néhány hetes késéssel, a tagállamok jóváhagyásának bevérese után teszik közzé. A most nyilvánosságra hozott határozat pusztán azt állapítja meg, hogy a tagállamok jóváhagyták a szervezet titkárságának költségvetését, és a 30. közgyűlést november 29-én Lagosban, Nigéria fővárosában tartják.

A politikai elemek teljes hiányáról a megfigyelők arra következtetnek, hogy Irán, amikor bejelentette, hogy nem törekszik állami részvételre az olajiparban, megbontotta az OPEC tagállamainak egységét. Az olajtermelő

államok külön-külön folytatják a tárgyalásokat a nyugati vállalatokkal és ebben a helyzetben a titoktartás a legelőnyösebb politika. Természetesnek tartják, hogy a határozat nem utal a színtalal mögötti közvetítésre, amelyet az OPEC főtítkára végez az iraki kormány és az IPC között. A közvetítésre kitűzött határidő csak néhány hét múlva jár le. A megfigyelők utalnak rá, hogy a kirkuki olajmező államosítása óta Irak olajbevételei hirtelen visszaestek.

Annál meglepőbb, hogy a határozat nem említi Trinidad-Tobago felvételét. Az egy hónappal ezelőtt tartott közgyűlés után bejelentették, hogy ezt az államot felvették az OPEC 12. tagjának. Később az OPEC főtítkára már csak „felvételi javaslatról” beszélt. A megfigyelők valószínűnek tartják, hogy Irak és az OPEC többi arab tagállama igyekszik késleltetni Trinidad-Tobago felvételét, nehogy a szervezeten belül tovább csökkenjen az arab tagállamok szavazatainak súlya. (Reuter)

FORDULT AZ ANGLIAI SZTRÁJKHELYZET

A brit ipari kapcsolatok bírósága szerda délután szabadon engedte a múlt héten letartóztatott öt dokkmunkást. A bírósági végzés megmásítását Turner államügyész kérte. A bíróság elnöke az ítélet megváltoztatását a Lordok Háza szerdai döntésével indokolta, mely szerint a szakszervezeti tagok tetteit a szakszervezeteket terhelő felelősség.

Az öt dokkmunkás fogvatartása már-már általános zűrzavarral fenyegetett. Az iparban olyan nyugtalanság uralkodott — írja a Reuter —, amelyre már évek óta nem volt példa. A brit szakszervezeti szövetség (TUC) vezetői hétfőre általános sztrájkot hirdettek, amennyiben nem bocsájtják szabadon a fogvatartottakat. A szakszervezeti szövetség több mint száz éve nem szőlított fel 24 óras általános sztrájkra. Mivel a követelést teljesítették, nem valószínű, hogy sor kerül a munkabeszüntetésre. Mindazon-

által az egyik nyomdász szakszervezet jelezte, tagjai hétfőn nem fognak dolgozni, hogy sztrájkjal tiltakozzanak az ipari kapcsolatok törvénye ellen.

A hét folyamán nem hivatalos sztrájkok egész sora robbant ki. A mozgalomban részt vevők számát több százezerre becsülik. A kikötőkben 42 000 munkás sztrájkol és a közlekedési dolgozók is részlegesen beszüntették a munkát. Nem ülték volánhoz a teherautóvezetők, ami ellátási zavarokhoz vezetett. A londoni buszvezetők egynapos tiltakozó sztrájkot tartottak. A BEA repülővállalat időlegesen lemondott minden járatot, bár a beérkező repülőgépeket fogadják. A szállítómunkások nemzetközi szövetsége (ITF) is támogatta az angol szakszervezetek követelését: felszólította tagságát, hogy hétéfn tagadja meg Nagy-Britanniával mindenfajta forgalom fenntartását. Az ITF-höz 80 ország 300 szakszervezete tartozik. (Reuter)

